

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د بحبسونکی ډیر مهربان خدای په نامه

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا﴾

سوره الأحزاب: ۳۳

پاک الله فرمايې:

"بيشكه الله تعالى غواړي چې اي د (رسول) اهلبيتو ﷺ له تا سو
نه دې هر قسمه پليتي لري وساتي او تا سو داسې پاک او صاف
کړي لکه څنگه چې د پاکی حق دے."

مُتَعَه پَه اسلَام كِنَبِي

Download from: aghalibrary.com

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

«إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَعِترتي أَهْلَ بَيْتِي، مَا
إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا وَأَنْهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى
يُرَدَّا عَلَيَّ الْحَوْضَ».

رسول الله ﷺ وفرمايل:

زۀ تاسو ته دوه درانه او ارزښتناک څيزونه پريږدم: يو د خدا ۛ
کتاب (قران) او بل زما اهلبیت، که چيرې په دې دوو مو منگولې
ولگولې نو هيڅ کله به له ما وروسته بې لارې نه شی، او دا دوه به
يو له بله جدا کيږي نه تر دې چې د حوض (کوثر) په غاړه ما ته
راورسيږي.

صحيح مسلم، ۷ ټوک، ۱۲۲ مخ، سنن دارمي، ۲ ټوک، ۴۳۲
مخ، مسند احمد، ۳ ټوک، ۱۴، ۱۷، ۱۲۲ او ۵۹ مخونه، ۴ ټوک،
۳۲۲ او ۳۷۱ مخونه، ۵ ټوک، ۱۸۲ مخ، مستدرک حاکم،
۳ ټوک، ۱۰۹، ۱۴۸ او ۵۳۳ مخونه، او داسې نور کتابونه...

مُتعه په اسلام کښې

ليکوال:
علامه سيد مرتضى عسکري

مترجم:
سرفراز علي مهدي

د اهل بيتو نړيواله ټولنه

نام کتاب: علی مائده الكتاب والسنة جلد ۹؛ النکاح الموقت فی الاسلام

نویسنده: سید مرتضیٰ عسکری

تهیه کننده: مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام) - اداره ترجمه

مترجم: سرفراز علی مهدي

زبان ترجمه: پشتو

د کتاب نوم:

مُتعه په اسلام کښې

لیکوال: علامه سید مرتضیٰ عسکری

تیاروونکې: د اهل بیتو د نړیوالې ټولنې د ژباړې خانګه

ژباړه او کمپوز: سرفراز علی ایم اے عربی

تصحیح: انور شاهین خانخېل

وروستی کتنه: ډاکټر عبدالرحیم درانی

صفحه بندي: فاطمه گلزار

چاپ نیټه: ۱۴۳۷ هـ ق (بمطابق ۲۰۱۶ م)

د چاپ وار: وړومبی

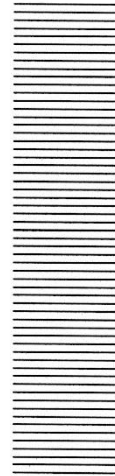
شمېر: ۲۰۰۰

چاپ خانه: اسراء

خپروونکې: د اهل بیتو نړیواله ټولنه

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۵۲۹-۰

www.ahl-ul-bayt.org

info@ahl-ul-bayt

لړليک

متعه په اسلام کېښې < ۱۱

- ۱- متعه نساء يا د لنډې مودې نکاح د خلفاؤ په سرچينو کېښې < ۱۲
- ۲- متعه په اماميه فقه او شيعه مذهب کېښې < ۱۷
- ۳- متعه په قران شريف کېښې < ۱۸
- ۴- متعه په سنتو کېښې < ۲۸
- ۵- د خپل خلافت په ورسټيو کېښې، د عمر لخوا د متعې د مخنيوي علت < ۳۴
- ۶- متعه د دويم خليفه له خلافته وروسته < ۵۳
- ۷- هغه کسان چې عمر نه پس يې د متعې په حلالوالي تاکيد کوئ < ۵۹
- ۸- د متعې په حرام والي کېښې د دويم خليفه پېروکار او د هغوي اختلافات < ۲۱
- ۹- په ورسټ وختونو کېښې د متعې په حقله د خلفاؤ د مکتب د پېروکارو په موقف کېښې بدلون < ۷۴
- ۱۰- د دې حديثونو علتونه او اشکالات < ۱۰۱
- ۱۱- د متعې د حکم، خو ځله نسخ کېدنه < ۱۱۵

متعه په اسلام کښې

په متواتره توگه له عمر بن خطاب نه نقل شوي دي چې هغه ويلي دي چې:

«مُتَعَاتِرٌ كَانَتْ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ وَ أَنَا أَنهَى عَنْهُمَا وَ أَعَابَهُ عَلَيْهِمَا: مُتَعَةُ الْحَجِّ وَ مُتَعَةُ النِّسَاءِ».

«د پېغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې دوه ډوله متعې روا وې چې زه اوس مهال هغه دواړه منعې کوم او تر سره کوونکي ته به يې سزا ورکوم: يوه متعه حج او بله متعه النساء»^۱.

د «متعه حج» بحث مو مخکې په خپل معالم المدرستين کتاب کښې بيان کړ او له هغې د منعې کولو په حقله د دويم

---

۱. تفسير قرطبي، ټوک ۲، مخ ۳۷۰؛ تفسير فخر رازي، ټوک ۲، مخونه ۱۶۷، ۲۰۱ او ۲۰۲؛ کنز العمال، ټوک ۸، مخ ۲۹۳ او ۲۹۴. البيان والتبيين جاحظ، ټوک ۲، مخ ۲۲۳.

خلیفه د اجتهاد څرنګوالې هم بیان شو خو دلته مونږ د «متعه نساء» د بحث په حقله او د دویم خلیفه لخوا د دې د منعې کولو علتونه څیړوو او په دې حقله د هغه د اجتهاد څرنګوالې بیانوو.

۱- متعه نساء یا د لنډې مودې نکاح د خلفاؤ په سرچینو کښې

په تفسیر قرطبي کښې وایي: «د تېرې زمانې او اوسنۍ زمانې دیني عالمان په دې خبرې یو نظر او اتفاق لري چې متعه یعنې د لږې مودې نکاح او واده دے چې پکښې له یو بل نه ارث نېشته او بیلتون او جدائی یې له طلاقه حاصلېږي او د ټاکل شوي وخت په ختمېدو سره دا واده او نکاح خپله ختمېږي.»

ابن عطیة وایي: «متعه [عارضی نکاح] دې ته وایي چې سره له یوې ښځې سره د دوو گواهانو په موجودګۍ او د ښځې د مشر او سرپرست په اجازې سره تر ټاکلې شوي مودې پورې واده وکړي په دې شرط سره چې له یو بله به ارث نه وړي او سره به هم هغه مهر چې دواړو ټاکلې دے

بسختی ته ورکوي. او چې کله دغه معین وخت ختم شي نو بس نور په بسختی باندې د سړي څه حق نېشته مگر دا چې د میاشتنۍ بیماری (حیض) لیدو او پاکېدو پورې عدت وساتي (یعني بل چا سره واده) که هغه متعه وي او که دائمی نکاح) ونه کړي. ځکه چې که چېرې بچۍ یې وشو نو د دې دواړو بچۍ به حسابیږي، نو بس د عدت له ختمېدو وروسته چې د نه امیدواری یقین ورته حاصل شي، بل کس سره دائمی یا وقتی واده کولې شي»^۱.

په صحیح بخاري کنهې له رسول الله ﷺ روایت شوی دے چې فرمائي:

«أَيُّمَا رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ تَوَافَقَا فَعِشْرَةٌ مَا بَيْنَهُمَا ثَلَاثَ لَيَالٍ، فَإِنْ أَحَبَّا أَنْ يَتَزَايِدَا أَوْ يَتَنَارَكَا».

که یوسړی او بسخته د متعې لپاره یو بل سره موافقې ته ورسیدل نو د هغوي لږ شان گډ ژوند به دوه درې شپې دوام

۱. تفسیر قرطبي، ټوک ۵، مخ ۱۳۲.

ولري پس له دې که خوبه يې وي نو خو ورځې دې نورې هم ورزياتي کړي، او که نه نو له يو بل جدا کيږي.^۱

په مصنف ابن ابی شيبه کنبی له جابر بن عبدالله انصاري څخه روايت شوه د مے چې وې ويل: «کله هم چې ټاکل شوه او مقرره وخت ختم شي او غواړي چې بيا متعه وکړي نو پکار دي چې بنځي ته بل مهر هم ورکړي».

له هغه يې پوښتنه وکړه: «د متعې د وخت له ختميدو نه پس د بنځې عدت څومره د مے؟» ځواب يې ورکړ: «د يو حبض [مياشتيز عادت] هومره، چې بايد د خپل خاوند لپاره وساتي».^۲

په تفسير قرطبي کنبی له ابن عباس څخه روايت کيږي چې وې ويل: «د بنځې عدت د يو حبض [مياشتيز عادت] برابر

۱. صحيح بخاري، ټوک ۳، مخ ۱۲۴، باب نهی رسول الله ﷺ عن

نکاح المتعة اخيرا.

۲. المصنف، عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۴۹۹، باب المتعة.

دے او همدغه راز يې وويل چې د يو بل وارث هم نه جوړېږي»^۱.

په تفسير طبري کښې له سدي، دا ايت داسې نقلوي چې:

﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى - فَغَاتُوهُنَّ...﴾

وايي: «دا متعه داسې ده چې بنسټه او سرے يوې معينې مودې لپاره د دوو گواهانو په شتون او د سرپرست په اجازې سره له يو بل سره واده کوي او کله چې دا موده ختمه شي نو د سړي په بنسټې باندې هيڅ حق پاتړ نه دے او بنسټه ازاده ده، خو يوازې دا چې خپل رحم او خپته پاکه کړي (عدت تېر کړي) او د يو بل وارث هم نه جوړېږي»^۲.

زمخشري په تفسير کشف کښې وايي: ويل شوي دي چې:

«دا آيت: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ...﴾ د درې ورځنۍ

۱. تفسير قرطبي، ټوک ۵، مخ ۱۳۲؛ تفسير نيشاپوري، ټوک ۵،

مخ ۱۷.

۲. تفسير طبري، ټوک ۵، مخ ۹.

متعې په حقله نازل شوې دے او د دې ایت حکم تر هغه وخت پورې باقي ؤ چې کله مکه د رسول الله ﷺ په لاس فتح شوه او پس له دې هغه «نسخ» شو، او هغه قیصه داسې وه چې سړي به د یو ټاکلي شوي وخت پورې یوه شپه، دوه شپې او یا یوه هفته د مهر په ورکولو سره له ښځې سره واده کوه او له هغې به یې خوند او استمتاع اخیسته او بیا به یې هغه ازادوله ځکه یې ورته نوم هم «متعه» یعنی [خوند اخیستل] ورکړے دے چې سړے له ښځې څخه خوند اخلي او ښځه له سړي څخه له خوند اخیستو سره سره «مهر» هم اخلي»^۱.

څه چې تېر شول د خلفاؤ په مکتب او سرچینو کښې د «متعه» یا «د لږې مودې نکاح» تعریف ؤ. په «امامیه فقه» کښې د متعې تعریف داسې دے:

۱. تفسیر کشاف، ټوک ۱، مخ ۵۱۹.

۲- متعه په اماميه فقه او شيعه مذهب کښې

متعه نساء دې ته وائي چې بنسخته په خپله او يا د يو وکیل په وسيله د څه مودې لپاره په معلوم مهر سره له يو هغه سړي سره عارضي واده وکړي چې له کوم سړي سره دائمي واده حرام نه وي لکه د نسبي خپلوانو يې نه وي (لکه خور وغېره....) سببي خپلوانو لکه چې له کومې بنسخته سره سره واده وکړي نو هغې بنسخته له خور سره بيا په يو وخت واده نه شي کولې چې دواړه خوښې يې په يو وخت مېرمنې وي او د شودو (پيو) د ورکولو په سبب يې نزدې خپلوان وي لکه (د شودو (رضاعي) خور) يا په عدت کښې وي او يا يې بل خاوند او ميره وي - او کله چې هم دا معلوم وخت ختم شي يا دا چې وخت يې نه وي ختم شوی خو خاوند دغې بنسخته ته نور وخت وبخښي چې څه ته ازاده يې نو هغه ازادېږي. او جدا کېږي، که چرې دخول او کوروالې په حقيقي معنا کښې شوی وي نو بنسخته بايد دوه ځله د حبض بيماري وويني نو هله يې عدت ختمېږي او که زړه او بوډۍ وي چې بيماري يې نه راځي خو يایسه (شناوه) هم نه وي (له

شپیتو کلونو هم کمه وي، نو بیا پکار دي پینځه څلوېښت ورځې صبر وکړي او عدت وساتي خو که بالکل دخول یې نه وي کړی نو بیا د هغې طلاقې نسځې په شان ده چې پکې دخول نه وي شوی یعنی څه عدت نه لري او په هم هغې ورځ هم بل عارضي یا دائمي واده کولې شي.

که په متعه کېنې د چا بچي پیدا شي نو د دائمي واده د بچیانو په شان شرعي حکم لري.^۱

۳- متعه په قران شریف کېنې

پاک الله په قران پاک کېنې فرمائي:

---

۱. مراجعه وکړئ: د شيعه فقيهانو د احکامو او شرعي مسائلو کتابونه او همدار رنگ، د متعي نکاح احکام په فقه استدلالی کتابونو کېنې لکه: شرح لمعه، شرايع الاسلام وغېره...

﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

"نو هر کله چې مو له ښځو سره متعه (خوند ترې اخلئ) وکړه نو مقرر شوې مهر ورته ورکړئ او که د مقرر شوي مهر نه پس په بل څه راضي شوی نو تاسو ته څه گناه نېشته بېشکه چې خداي ښه عالم او ډېر حکمت والا دے."

د دې ایت تفسیر د خلفاؤ په مذهب کښې

۱- عبد الرزاق په خپل مصنف کښې له عطا روایت کوي چې وې ویل: «ابن عباس دا ایت داسې تلاوت او تفسیر کړې دے: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى -

فَاتُوهُنَّ...﴾

او هغو ښځو ته چې تر معلومې مودې پورې مو ترې خوندي واخېست واجب مهر ورکړی»^۱

۲- په تفسیر طبري کښې له حبيب بن ابی ثابت روایت دے چې وي ويل چې: «ابن عباس ما ته يو «مُصْحَف» راکړ او وي ويل چې دا قران د ابی د قرائت او تفسیر په بنياد دے وائي چې د دي ایت تفسیر په هغه مصحف کښې داسې ؤ: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى -...﴾؛ او هغو

---

۱. المصنف، ټوک ۷، مخونه ۴۹۷ او ۴۹۸، باب المتعه، ليکوال: عبدالرزاق بن همام صنعاني، زوکړه ۱۲۲ او وفات ۲۱۱ هجري کال، د بېروت د مجمع علمي څېړندويه موسسه، چې په شمسي کالونو ۱۳۹۰ او ۱۳۹۲ کښې چاپ شوه دے. د هغه حديثونه د صحاح سته په ټولو کتابونو کښې نقل شوي دي او د هغه ژوند ليک يې په: الجمع بين رجال الصحيحين، تقريب التهذيب او بداية المجتهد، ټوک ۲، مخ ۲۳ کې ذکر کړے دے.

بښخو ته چې تر معلوم وخته پورې مو ترې خوندونه
واخېستۀ...»^۱

۳- او هم دا رنگ، په تفسیر طبري کښې له ابی نضره نه په
دوو سندونو سره نقل شوي دي چې وې ويل:

«له ابن عباس څخه مو د «متعه نساء» په حقله پوښتنه
وکړه نو هغه وويل: مگر په سورة نساء کښې دې نه دي
ليدلي؟ ومې ويل ولې نه؟ وې ويل: ايا د ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ
مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى...﴾ - ایت تلاوت دې نه دے کرے؟
ومې ويل که هغه مې دا ډول چې تا راته وويۀ اوريدلے وې
نو له تا نه به مې پوښتنه نه کوله وې ويل لکه څنگه چې مې
ووايۀ هماغه شان دے.»

۴- او همدا رنگ له ابی نضره روايت کوي چې وې ويل: «دا
ایت مې دا بن عباس په مخکې تلاوت کړ ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ

۱. تفسیر طبري، ټوک ۵، مخ ۹.

بِهَءِ مِهْنٍ ﴿ نو ابن عباس وويل - الی 'اجل مسمی' - یوې
تاکلې شوې مودې لپاره»

وايي: «ورته مې وويل چې ما دا ایت داسې نه و لوستلې او
نه یم خبر وې وويل: په خداے قسم چې الله پاک دا ایت
همداسې نازل کړے دے او دا خبره یې درې ځلې تکرار
کړه.»

د روایت وضاحت او توضیح

د ابن عباس دا خبره چې وې وويل: «دا ډول نازل شوے
دے»: یعنی له دې ایت نه د خداے تعالیٰ مراد د دې معنا
او د «متعه نساء» حکم بیانول دي. هو په قران کښې دا
جمله «الی اجل مسمی» نه ده راغلې خو خداے پاک خپلې
غېر قراني وحی سره خپل رسول ﷺ، له دې حکمه خبر
کړے دے او هغه حضرت دا خپل اصحابو ته هم بیان کړے
دے او ځینو کسانو لکه ابی بن کعب او ابن عباس په خپلو
مصحفونو کښې د دې ایت په ذیل کښې لیکلے او د دې
راوي په شان نورو کسانو ته یې هم بیان کړے او ورباندې
یې تاکید کړے دے.

۵- له عمر او ابی اسحاق نه روایت کوي چې وائي ابن عباس دا ایت داسې تلاوت او تفسیر کړې دے: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى - فَفَاتُوهُنَّ...﴾؛ او د هغو ښځو لپاره چې تر معین شوي او معلوم وخته پورې...»

۶- له مجاهد نه روایت کوي چې وې ویل: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ﴾ یعنی د متعې نکاح [د لنډې مودې واده].

۷- له عمرو بن مرّة څخه روایت شوی دے چې هغه له سعید بن جبیر اوریدلي دي چې هغه د دې ایت تلاوت او تفسیر داسې کوه: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى...﴾

۸- قتاده وائي: د ایت تلاوت او تفسیر د ابی بن کعب په نزد دا ډول دے: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى...﴾

۹- له شعبه بن حکم روایت نقلوي چې وې ويل: پوښتنه مې وکړه چې ايا دا ایت منسوخ شوه دے که نه؟ وې ويل: نه.^۱
 ۱۰- د جصاص په احکام القرآن کتاب کښې هم د ابی نضره او ابی ثابت روایت له ابن عباس او د ابی بن کعب قرائت راغله دے.^۲

۱۱- بیهقی په خپل کتاب سنن کبرا کښې له محمد بن کعب روایت کوي چې ابن عباس وويل: «متعه [عارضی نکاح] د اسلام له وروميو وختونو راهسې رائجه وه او مسلمانانو دا ایت په دې ډول قرائت او تفسیر کوه: ﴿فَمَا

أَسْتَمْتَعُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى...﴾^۳

۱. د تفسیر قرطبي له [۲ تر ۹] روایتونو پورې دي چې پکښې

ځینې مو خلاصه کړل.

۲. احکام القرآن، ټوک ۲، مخ ۱۴۷.

۳. سنن بیهقی، ټوک ۷، مخ ۲۰۵.

۱۲- نووي په صحيح مسلم باندې په ليکلې شرحه کښې وائي: د دې ايت قرائت او تفسير د ابن مسعود ه نزد داسې

دے: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ...﴾^۱

۱۳- زمخشري په خپل تفسير کښې وائي: له ابن عباس نه روايت شوه دے چې وې ويل: «دا ايت له محکمو ايتونو څخه دے.» يعنی حکم يې نسخ شوه نه دے او هغه به په خپله تل د ايت قرائت او تفسير داسې کوو: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ

بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَيٍّ...﴾^۲

۱۴- قرطبي وائي: اکثر عالمان وائي له دې ايت نه مراد د متعې نکاح ده چې د اسلام په ورومبيو وختونو کښې هم ابن عباس او ابی بن کعب او ابن جبير د ايت قرائت او تفسير داسې کړے دے: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ

۱. په صحيح مسلم د نووي شرح، ټوک ۹، مخ ۱۷۹.

۲. تفسير کشاف زمخشري، ټوک ۱، مخ ۵۱۹.

أَجَلٍ مُّسَمًّى - فَتَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ ۖ ﴿۱۵﴾؛ «او د هغو ښځو لپاره - چې تر معینې مودې پورې مو ورسره عقد او نکاح کړې ده او ترې مو خوند اخیستې د هغو ته خامخا مهر ورکړئ.»^۱

۱۵- په تفسیر ابن اثیر کښې راغلي دي چې ابن عباس او ابی بن کعب او سعید بن جبیر او سدي به د دې ایت قرائت او تفسیر داسې کوه: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى - فَتَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ ۖ فَرِيضَةٌ﴾^۲

۱۶- په تفسیر سیوطي کښې هم، د ابی ثابت او ابی نضره او د قتادة او سعید بن جبیر په روایتونو کښې د ابی بن کعب قرائت او تفسیر او د مجاهد او سدي او عطا له ابن عباس او د حدیث حکم چې وائي: آیت نسخ شوه نه د هغه او له ابن عباس نه د عطا روایت چې وائي د متعې د حلالوالي حکم

۱. تفسیر قرطبي، ټوک ۵، مخ ۱۳۰.

۲. تفسیر قرطبي، ټوک ۵، مخ ۱۳۰.

د سورة نساء په ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ﴾ ايت کښې دے چې فرمائي: له کومو بنځو سره چې مو تر ټاکل شوي وخت او مودې-پورې عقد او متعه وتړله او خوند مو ترې واخېست نو مقرر شوے مهر هغوي ته ورکړئ. «او دا چې وائي: «دا دوه له يو بله ارث نه وړي او که زړونو يې وغوښتل نو د وخت د ختمېدو وروسته هم بيا متعه جاري وساتي نو ډېره به ښه وي او که له يو بله جدا شول نو دا هم ښه خبره ده.»^۱ دغه ټول حديثونه او تفسيرونه د سيوطي په تفسير کښې راغلي دي.

ليکوال وائي: دې ټولو مفسرانو او هم داسې نورو هم، زمونږ په شان د دې آيت په تفسير کښې راوړي دي او لکه څنگه چې مو وليدل چې ابن عباس، ابي بن کعب، سعيد بن

---

۱. تفسير سيوطي، ټوک ۲، مخونه ۱۴۰-۱۴۱. او د عطا روايت په مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۴۹۷ او بدايه المجتهد ابن رشد، ټوک ۲، مخ ۲۳.

جبير، مجاهد او قتاده او داسې نورو ۱ چې له دوي يې روايت كړې دے هغو ټولو دا ايت په دا ډول قرائت او تفسير كړې دے: فما استمتعتم به منهن - الی اجل مسمى ... یعنی: - مثلاً - ابی بن كعب چې تفسير يې داسې كړې دے، دهغه مراد هم دا ؤ چې دا تفسير يې له رسول خدا ﷺ اوريدلې دے او كله چې پيغمبر اکرم ﷺ فرمايلي دي چې: «الی اجل مسمى؛ تر معين او معلوم وخت پورې» يعني په دې جملې سره يې دا ايت تفسير بيان كړې دے.

۴- متعه په سنتو كښې

الف- د صحيح مسلم، صحيح بخاري، مصنف عبد الرزاق، مصنف ابن ابی شيبه، مسند احمد بن حنبل، سنن بيهقي او نورو كسانو په «نكاح المتعة» كښې له عبد الله بن مسعوده

۱. لكه: قاضي ابو بكر اندلسي [وفات ۵۴۲] په احكام القرآن، ټوك ۱، مخ ۱۲۳؛ بغوي شافعي [وفات ۵۱۰ يا ۵۱۲] په خپل تفسير خازن، ټوك ۱، مخ ۴۲۳ كښې. الوسي [وفات ۱۲۷۹] په خپل تفسير، ټوك ۵، مخ ۵ كښې.

روایت کړې دے چې وې ویل: مونږ رسول الله ﷺ سره په جنگ کښې بوخت وو او ښځې مو نه وې ومو ویل: ښه به نه وي چې ځانونه خسي کړو (وتکوو)؟ پېغمبر اکرم ﷺ مونږ له دې کاره منعې کړو بیا یې مونږ ته اجازه راکړه چې د مېر په ورکولو سره (لکه جامې یا د هغه په شان نور څه) ښځو سره متعه یعنی د لنډې مودې واده وکړو او عبدالله بیا دا ایت تلاوت کړ چې: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُحْرَمُوا طَيِّبَاتٍ مَّا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾^۱ "اے هغو کسانو چې ایمان مو راوړے دے هغه پاک څیزونه چې خداے په تاسو حلال کړي دي په ځان مه حراموئ او (له حده) مه تېرېږئ (ځکه) چې خداے له حده تېریدونکي نه خوښوي."^۲

۱. سوره مائده: ۸۷.

۲. صحیح مسلم، کتاب نکاح، حدیث ۱۴۰۴، مخ ۱۰۲۲، په خو سندونو سره؛ صحیح بخاري، ټوک ۳، مخ ۸۵، د تفسیر سوره مائده، باب ۹ او کتاب نکاح، ټوک ۳، مخ ۱۵۹، باب (ما یکره

ب- پہ صحیح بخاری، صحیح مسلم او مصنف د عبدالرزاق له جابر بن عبداللہ او مسلمہ بن اکوع خخه روایت کوي چې ویلي یې دي: «د پیغمبر اکرم ﷺ او یاندا [مونږ ته راغے او وې ویل: «پیغمبر اکرم ﷺ تاسو ته اجازه درکړه چې له بنځو سره متعہ یعنی لنډې مودې واده وکړئ.»»^۱

من التبتل)، په عبارت کنبی لږ شان اختلاف شته؛ مصنف د عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۶، دې حدیث عبارت لږ شان زیات دے د حدیث تر آخره پورې؛ مصنف د ابن ابی شیبہ، ټوک ۴، مخ ۲۹۴؛ مسند احمد بن حنبل، ټوک ۱، مخ ۴۲۰ او د هغه په حاشیہ کنبی وائي: ابن مسعود په دې حکم عمل کوه او متعہ یې حلاله گڼله، او په ۴۳۲ مخکښی یې خلاصه ده؛ سنن بیهقی، ټوک ۷، مخونه ۲۰۰-۲۰۱؛ تفسیر ابن کثیر، ټوک ۲، مخ ۸۷.

۱. صحیح مسلم، مخ ۱۰۲۲، حدیث ۱۴۰۵. صحیح بخاری، ټوک ۳، مخ ۱۲۴، «باب نهی رسول اللہ ﷺ عن نکاح المتعة آخرا.» د بخاری په عبارت کنبی داسی راغلي چې وائي: «مونږ په یو لښکر کنبی وو چې د پیغمبر اکرم ﷺ رالیږلې کس مونږ ته وویل چې.....» د مسند احمد بن حنبل، ټوک ۴، مخ ۵۱ عبارت

ج- په صحيح مسلم، مسند احمد او سنن بيهقي کښې له سېره جهني روايت کيږي چې وې ويل:

«رسول الله ﷺ مونږ ته د مُتعي [عارضې نکاح] اجازه راکړه. زه او يو بل کس د بني عامر د قبيلې يوې ښځې غوښتنې ته ورغلو يوې مضبوطې او غټې ښځې پوښتنه وکړه چې مهربه څه راکوئ؟ ما ورته وويل: خادر درکوم او زما ملگري هم ورته وويل: خپل خادر درکوم زما ملگري خادر زما له خادره ښه ؤ خو زه په عمر کښې له هغه ځوان ؤم کله چې ښځې هغه خادر وليده نو هغه يې خوښ شو خو چې کله يې ما ته وکتل نو زه يې هم خوښ شوم او وې ويل: ته او ستا خادر راله کافي دے نو هغې سره مې د متعه نکاح وتړله او درې ورځې هغې سره ؤم چې پېغمبر اکرم ﷺ

هم، همداسې دے چې د هغه لنډيز هم؛ په ۴۷ مخکښې راغلر دے؛ مصنف د عبدالرزاق، توک ۵، مخ ۴۹۸، په لړ شان اختلاف سره.

و فرمايل: «چا چې دغو ښځو سره متعه کړې وي نو هغوي دې د مودې له ختمېدو نه پس ازادې پرېږدي.»^۱

د- په مسند طيالسي کښې له مسلم قرشي روايت نقلوي چې وائي: «د ابو بکر د لور بي بي اسماء خدمت ته ورغلم او له هغې مې د متعې په حقله پوښتنه وکړه وې ويل: «مونږ د پيغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې دا کار کړې دے.»^۲

ه- مسند احمد بن حنبل او داسې نورو له ابوسعيد خدري روايت نقل کړې دے چې وې ويل: «مونږ به د پيغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې متعه [عارضې واده] کوله او مهر به مو لباس او جامې اېښودلې.»^۳

۱. صحيح مسلم، کتاب نکاح، مخ ۱۰۲۴، حديث ۱۰۴۲؛ سنن بيهقي، ټوک ۷، مخونه ۲۰۲ او ۲۰۳؛ مسند احمد بن حنبل، ټوک ۳، مخ ۴۰۵.

۲. مسند طيالسي، حديث ۱۲۳۷.

۳. مسند احمد بن حنبل، ټوک ۳، مخ ۲۲؛ مجمع الزوائد، ټوک ۴، مخ ۲۲۴.

و- د عبدالرزاق په مصنف کېنې راغلي دي چې: «مونږ ځينو کسانو به په مهر کېنې له اوږو نه د ډکو لوبنو په ورکولو سره متعه کوله.»^۱

ز- په صحيح مسلم او مسند احمد بن حنبل او داسې نورو کتابونو کېنې له عطا روايت کيږي چې وې ويل: جابر بن عبدالله د عمرې ادا کولو په اراده [مکې مکرمې ته] راغی او مونږ د هغه د ليدلو لپاره د هغه کور ته ورغلو او له هغه مو څو ديني مسئلې وپوښتلې او بيا مو د متعې بحث شروع کړ.

جابر وويل: «هو، مونږ د پيغمبر اکرم ﷺ او ابوبکر، او عمر په زمانه کېنې «متعه» (عارضې نکاح) کوله.»^۲

۱. مصنف د عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۴۵۸.

۲. صحيح مسلم، کتاب نکاح، مخ ۱۰۲۳، حديث ۱۴۰۵. شرح نووی، ټوک ۹، مخ ۱۸۳؛ مسند احمد بن حنبل، ټوک ۳، مخ ۳۸۰ او رجال احمد، رجال الصحيح. ابو داود په باب الصداق کېنې وائي: د رسول الله ﷺ، ابوبکر او د عمر د خلافت تر نيمايي.

په مسند احمد بن حنبل کتاب کښې له دې عبارتته وروسته وائي: «او دغه کار د عمر د خلافت تر وروستيو وختونو پورې جاري ؤ.»

او په بدايه المجتهد کښې وائي: «دا کار د عمر د خلافت تر نيمايي پورې روان ؤ، بيا عمر خلق له دې کاره منعې کړل.»^۱

۵- د خپل خلافت په وروستيو کښې، د عمر لخوا د متعې د مخنيوي علت

په صحيح مسلم، مصنف د عبدالرزاق، مسند احمد بن حنبل، سنن بيهقي او داسې نورو کتابونو کښې له جابر بن عبدالله انصاري روايت شومې دې چې وائي: ټولو صحابه ؤ به د پېغمبر اکرم ﷺ او ابوبکر، په زمانه کښې په مهر کښې د لږو اوږو او لږو خرماو (کجورو) په ورکولو سره

پورې به مو متعه کوله، بيا دويم خليفه له هغه نهې وکړه. او هم دا رنگ مراجعه وکړئ: عمده القاري، ټوک ۸، مخ ۳۱۰.
۱. بدايه المجتهد، ابن رشد، ټوک ۲، مخ ۲۳.

متعه «عارضی واده» کو، ان تر دې چې عمر د عمرو بن حريث د کار له امله متعه ممنوع اعلان کړه.^۱

په مصنف ابن ابی شیبېه کښې له عطاء او جابر څخه روایت شوی دے چې وې ویل: «مونږ د پيغمبر اکرم ﷺ او ابوبکر او عمر په زمانه کښې متعه «عارضی نکاح» کوله حتی د عمر د خلافت په وروستیو وختونو کښې عمرو بن حريث یوې ښځې سره متعه وکړه. راوي وائي: چې جابر د هغې نوم واخېست خو زما هېر شو. بیا هغه ښځه امیدواره

۱. صحیح مسلم، باب نکاح المتعة، مخ ۱۰۲۳، حدیث ۱۴۰۵؛ شرح نوای، ټوک ۹، مخ ۱۸۳؛ مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۰؛ سنن بیهقی، ټوک ۷، مخ ۲۳۷، باب (ما یجوز ان یکون مهرا)؛ مسند احمد بن حنبل، ټوک ۳، مخ ۳۰۴؛ چې په کښې داسې عبارت راغلی دے وائي: ان تر دې چې په وروستیو کښې عمر مونږ له دې منعې کړو. د تهذیب التهذیب لیکوال د دې حدیث خلاصه د موسی بن مسلم د ژوند په لیک کښې، ټوک ۱۰، مخ ۳۷۱، کښې ذکر کړي ده؛ فتح الباری، ټوک ۱۱، مخ ۷۲؛ زاد المعاد، ابن قیم، ټوک ۱، مخ ۲۰۵؛ کنز العمال، ټوک ۸، مخ ۲۹۳.

شوه او دا خبر عمر ته ورسيد هغه يې راوغوښته او پوښتنه يې ترې وکړه چې ايا دا رښتيا دي؟ وې ويل هو عمر وويل څوک د دې گواه شته؟ - عطا وائي پوه نه شوم چې هغې ښځې څه وويل چې مور يا د خپل سرپرست نوم يې واخېست. عمر چې ويره يې لرله چې دهوکه پکې نه وي، وې ويل: ولې له دې نه بغير بل څوک نه وو؟^۱

په بل روايت کښې راغلي دي چې جابر وائي چې: «عمرو بن حريث له کوفې څخه مدينې ته راغے او ازادې شوې وينځې سره يې متعه وکړه دغه وينځه چې حامله (بچې يې په خېټه و) وه عمر ته بوتلې شوه هغه ترې ټوله خبره وپوښتله نو هغې ورته ځواب ورکړ چې عمرو بن حريث راسره متعه «عارضې نکاح» کړې ده. نو عمر له عمرو بن حريث نه هم پوښتنه وکړه او هغه هم په څرگنده توگه دا خبره تاييد کړه،

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخونه ۴۹۶ او ۴۹۷، باب المتعه.

عمر وويل: ولې د بل چا سره دې متعه نه کوله؟ - خو دا هغه وخت ؤ چې عمر متعه منعي کړې وه.^۱

په يو بل روايت کښې له محمد بن اسود بن خلف نه روايت نقل شوی دے چې وائي: «عمرو بن حوشب د بني عامر بن لؤي نومې قبيلې له يوې پيغلې سره متعه «وقتي واده» وکړه نو هغه پيغله حامله شوه او دا خبره عمر ته ورسیده عمر له هغې پيغلې پوښتنه وکړه هغې وويل چې: عمرو بن حوشب راسره متعه [عارضې نکاح] کړې ده. بيا يې دا خبره له عمرو بن حوشب نه وپوښتنه نو هغه دا خبره تائيد کړه عمر ورته وويل چې څوک دې گواه گرځولې دے؟ - راوي وائي پوهه نه شوم چې مور يا خور يا ورور او يا د پلار نوم يې ورته واخېست. عمر پاڅېد او منبر ته اوخت او وې ويل: «ولې په دې څه کيږي چې کوم کسان متعه کوي په هغې باندې عادل کس گواه نه نيسي او په څرگنده يې نه کوي...»

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۰؛ فتح الباري، ټوک ۱۱، مخ ۷۲، په هغه کښې داسې عبارت دے وايي: د خبرې پوښتنه يې هغه وکړه او عمرو په ډاگه د هغه اعتراف وکړ....

مگر دا چې ورباندې به حد جاري کړم.» راوی وائي: «د عمر دا خبره بل چا ما ته نقل کړه چې هغه کس منبر لاندې ناست ؤ او په خپلو غوږونو يې اوریدلې ده وائي: خلقو هم د هغه خبره ومنله.»^۱

په کنزالعمال کښې د ابی خيثمة له لور ام عبدالله روايت کوي چې: «يو سرے له شام نه راغے او د هغې په کور کښې استوگن شو او وې ويل: بې له ښځې زه ډير په سختۍ او تکليف کښې يم ما لره يوه ښځه راپېداکړه چې ورسره متعه وکړم.» وائي: «هغه ته مې يوه ښځه وښائېله هغې مهر مقرر کړ او څو عادل کسان يې ورباندې گواه وگرځول نو تر هغه وخته پورې يې ورسره ژوند تير کړ چې تر څو خدای پاک غوښتل بيا - له مدينې بهر لاړ.» دا خبره عمر بن خطاب ته

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخونه ۵۰۰ او ۵۰۱. ليکوال وائي: زما په نظر عمرو بن حوشب غلط دے بلکه هماغه عمرو بن حريث صحيح دے، هم دا رنگ د دويم خليفه کلام يوه برخه له دې جملې: «په هغه عادل گواه نه نيسم او هغه نه په ډاگه کوم» وروسته حذف شوې ده.

ورسيده هغه زه و غوښتم او پوښتنه يې وکړه ايا خلق چې دا څه وائي رښتيا دي؟ ما ورته وويل هو رښتيا دي، وې ويل: کله هم چې هغه سره بيا راشي نو ما خبر کړه نو کله چې هغه سره بيا راغی نو ما عمر ته خبر ورکړ نو هغه يې راوغوښته ورته يې وويل چې ولې دې دا کار وکړ؟ وې ويل ما دا کار د رسول الله ﷺ په زمانه کښې هم کړی ؤ او هغه له ما خبر ؤ او تر څو چې هغه ژوندی ؤ مونږ يې له دې کاره منعې کړي نه وو. بيا د ابو بکر په زمانه کښې هم دا کار جاري ؤ او هغه هم تر څو چې ژوندی ؤ مونږ يې له دې کاره منعې نه کړو. بيا ستا په خلافت کښې هم مونږ د نهې او د ممنوعيت اعلانه نه يوو خبر. عمر وويل: «آگاه او خبر شئ! په خداي قسم، که له دې مخکې مو له متعې منعې کړې وئ نو اوس به مو سنگساروم، له يو بل جدا شئ چې «نکاح» او واده له «سفاح» او زنا جدا وپيژندلې شي»^۱.

۱. کنز العمال، ټوک ۸، مخ ۲۹۴، خپرندويه دائره المعارف، حيدرآباد دکن، ۱۳۱۲ هجري کال.

په مصنف عبدالرزاق کښې له عروه روايت کوي چې وې ويل: ربيعه بن اميه بن خلف د مدينې يوې غير عربيې ښځې سره متعه وکړه او دوه ښځې چې يوه پکښې خوله بنت حکيم وه ورباندي گواهانې جوړې کړې. خوله بنت حکيم يوه ښځه او پاکيزه ښځه وه. لږ وخت پس هغه غېر عربيې ښځه حامله شوه نو خوله بنت حکيم دا خبره عمر بن خطاب ته ورسوله، عمر پاڅېد په داسې حال کښې چې سخت غصه ؤ او عبا يې په زمکه باندي راکښله په منبر وخته او وې ويل: «ماته خبر رارسيدلې دے چې ربيعه بن اميه د مدينې يوې غير عربيې ښځې سره متعه کړې او دوه ښځې يې په دې کار د گواه په توگه نيولې دي که دې وړاندي مو متعه حرامه کړې وې نو [اوس مې] دا دواړه سنگسارول.»^۱

مالك په موطاً او بيهقي په سنن کښې روايت کوي چې: خوله بنت حکيم د عمر بن خطاب خدمت ته ورغله او وې ويل چې: ربيعه بن اميه يوې ښځې سره متعه «عارضې

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۳؛ مسند شافعي، مخ ۱۳۲. اصابه، د ربيعه بن اميه د ژوند ليک، ټوک ۱، مخ ۵۱۴.

نکاح» کړې وه او هغه حامله شوې ده، عمر په داسې حال کښې چې خپل ځادر او عبا يې په زمکه راکنبله بهر راووت او وې ويل: «که دا متعه مو له دې وړاندې ممنوع کړې وې نو اوس به مو دوي سنگسارول.»^۱

په اصابه کښې وائي: سلمه بن اميه د حکيم بن اميه ابن اوقص الاسلامي له ازادې شوې وينځې سلمې سره متعه وکړه. نو د سلمې بچې وزيريد او هغه له خپل زوې انکار وکړ. خبره عمر ته ورسېده او هغه متعه ممنوع او حرام اعلان کړه.^۲

عبدالرزاق په مصنف کښې له ابن عباسه روايت کوي چې وې ويل: «امير المؤمنين [عمر] د أم اراکه د «متعه» نه بغير

---

۱. موطأ مالك، مخ ۵۴۲، حديث ۴۲، باب نکاح المتعة؛ سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۲، په دې عبارت داسې دے وائي: هغه مو سنگسارول؛ کتاب الام، شافعي، ټوک ۷، مخ ۲۱۹؛ تفسير سيوطي، ټوک ۲، مخ ۱۴۱.

۲. اصابه، ټوک ۴، مخ ۳۲۴ او ټوک ۲، مخ ۲۱، د سلمې د ژوند ليک.

بل خہ د متعی پہ نہی او ممنوع کولو ونه وهخوه. هغه دام اراکه، په حامله توب حال کنبی بهر راووته او عمر ترې د حامله توب سبب وپوښته، هغې وویل: سلمه بن امیه بن خلف راسره متعه «عارضی نکاح» ترلې ده...»^۱

ابن ابی شیبہ په مصنف کتاب کنبی له علاء بن مسیب او هغه له خپل پلار روایت کوي چې عمر وویل: «که داسې کس ما ته راوستل شي چې یوې ښځې سره یې متعه کړې وي، که هغه کس، محصن [ښځه لرونکې] اوي نو سنگساروم به یې خو که مجرد او ښځه نه لري نو بیا به ورته تازیانې او کوږې ورکوم».^۲

***

په تیرو روایتونو کنبی مو دا تر لاسه کړل چې د پېغمبر اکرم ﷺ اصحابو وویل چې: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ﴾

۱. المصنف، عبدالرزاق، توک ۷، مخ ۴۴۹.

۲. المصنف، ابن ابی شیبہ، توک ۴، مخ ۲۹۳.

ايت د متعې او «وقتي نکاح» په حقله نازل شوې دے، او پيغمبر اکرم ﷺ هم د دې کار د تر سره کولو حکم کړې دے او هغوي (صحابه ؓ) په معين کړې شوي او معلوم مهر په بدل لکه لباس او خادر او اوږه او خرما وغېره د پيغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې له بنځو سره متعې «عارضې نکاح» ترلې او دا حکم د ابوبکر په زمانه کښې او د عمر د خلافت تر نيمايي پورې جاري او روان ؤ ان تر دې چې عمر د عمرو بن حريث د يو کار په خاطر متعه ممنوع اعلان کړه، او په تيرو حديثونو کښې له دې هم خبر شو چې متعه د عمر د خلافت په دوران کښې هم د هغه لخوا له ممنوع کېدو وړاندې په څرگنده تر سره کېدا. او داسې ښکاري چې د دې حراموالې به تدريجي او مرحله په مرحله وي يعني ورومې يې د گواهانو په حقله سختي شروع کړه چې مومن او عادل کسان گواهان جوړ کړي لکه له ځينو تيرو حديثونو دغه خبره زمونږ ذهن ته راځي. او بيا يې په وروستي او پرېکنده توگه نهې کړې وي او ويلي يې وي چې: «که له دې وړاندې مو حرام کړې وي نو اوس به مو سنگسارولئ.»

له دې پېښو وروسته، متعه په اسلامي ټولنه کښې ممنوعه او حرامه شوه او دویم خلیفه هم د خپل عمر تر آخره پورې په دې تاکید کوؤ او د خپرخواو او نصیحت کوونکو نصیحت په هغه (عمر) څه اثر ونه کړ.

طبری د دویم خلیفه عمر په سیرت کښې له عمران بن سواده روایت کوي چې هغه له خلیفه اجازه واخېسته او د هغه خدمت ته ورغی او وې ویل: «د نصیحت په اراده راغلی یم!»

عمر وویل: «سهار او ماښام دې درود او سلام وي په تا اے نصیحت کوونکيه.»

هغه وویل: «امت په څلورو څیزونو کښې په تا اعتراض لري»

وايي: عمر خپله کورې او تازیانه په لاس کښې راوڅېسته او په لاس کښې یې خوځوله او بیا یې ماته وویل: وایه!

عمران وویل: «خلق وایي: چې تا عمره [تمتع] د حج په حرامو میاشتو کښې ممنوع کړې ده حال دا چې پیغمبر اکرم ﷺ دا کار نه کوؤ یعنی څوک یې نه منعې کول

او ابوبکر هم همداسې ؤ او هغه (عمره تمتع په حرامو مياشتو کښې هم) حلاله او روا وه.»

عمر وويل: «هغه حلاله او جايزه ده خو که څوک د حج په حرامو مياشتو کښې هغه تر سره کړي نو دا گومان کوي چې له حجه کفايت کوي (يعني بس د حج د ادا کولو ضرورت نيشته) نو خلق به په حج کښې ډېر لږ پاتې شي حال دا چې حج د خداي په انوارو کښې يو نور دے نو زما کار سم دے او زما فکر هم سم او صحيح دے!»

عمران وويل: «خلق وائي: تا «متعه نساء» [عارضې نکاح] حرامه کړې ده حال دا چې هغه خداي حلاله کړې ده او مونږ به په يوې مناسب مهريې سره متعه کوله او بيا به درې ورځې پس له يو بل جدا کېدو.»

عمر وويل: «رسول خدا ﷺ متعه د ضرورت په وخت حلاله کړې وه، پس له هغه خلق په آرام او خوشحاليو شول او سختياني ختمې شوې او اوس زه څوک مسلمانان نه وينم چې په هغه عمل وکړي، اوس هم که څوک غواړي په يو مناسب مهر سره واده وکړي او له درېو ورځو پس په طلاق

سره جدا شي، بس زما دا کار هم سم ؤ او ښه کار مې کړې
دے.»^۱

***

ليکوال وائي: د متعه الحج د حراموالي په حقله د دويم
خليفه توجيه او سپيناوے په دې وينا سره چې: «که
مسلمانان د حج په مياشتو کښې عمره تمتع ادا کړي نو
داسې گومان به کوي چې دغه عمره د حج لپاره هم بس ده»،
دا سپيناوے، د حج او د عمرې د جمع او يو ځاے تر سره
کولو څخه په نهې کولو سره سمه نه ده. حقيقي او واقعي
علت په يو بل روايت کښې راغله دے چې هغه ويلې دي
چې: «د مکې خلق نه د پيو او شودو سينې (خاروي) لري او
نه گتور کښت او کر کيله لري، نو د مکې بهار هله راځي
چې دلته د خانه خدا مېلمانه زيات وي. په همدې وجه (دې
حکم سره) حاجيان بايد دوه ځله دلته راشي يو ځل د حج

۱. تاريخ طبري، ټوک ۲، مخ ۳۲، په (د ۲۳ هجري کال د پېښو په
ترڅ کښې د عمر سيرت يوه برخه) نومې باب.

لپاره او بيا هم د عمره مفردې لپاره، چې د مهاجرينو ريښه او جرړه يعنې قريش، له دې گټه واخلي.»

خو د «نکاح متعه» په حقله د دويم خليفه سپيناوې په دې وينا سره چې: «د رسول د خداي ﷺ په زمانه کښې د دې ضرورت ؤ خو اوس مهال د دې ضرورت نېشته» دا سپيناوې هم د منلو نه دے. ځکه چې په ډېرو هغو حديثونو کښې چې، د پېغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې د متعې په ترسره کېدو صراحت لري، دې ته اشاره لري چې د متعې حکم په جنگونو او سفر کښې نازل شوې، نو له دې اړخه د پېغمبر اکرم ﷺ په زمانه او د دويم خليفه په زمانه کښې او حتی نننۍ زمانه کښې او راتلونکو وختونو کښې، هېڅ کوم فرق نشته.

ځکه چې له کله راهسې انسان په دې زمکه قدم ايښې دے تل سفر ته محتاج او اړمن دے او په ورځو، يا مياشتو او کله کله په کلونو له خپلې کورنۍ لرې پاتې کېږي، نو که يو کس په سفر لار شي او سفر يې هم اووړد وي نو جنسي طاقت او غريزي سره څه وکړي؟ ايا هغه غريزه له ځانه جدا

کړي او بل ځای کېږي چې کله راستون شي نو بیا یې رواخلي؟ یا دا چې جنسي غریزه او شهوت، تل هغه سره دے که په سفر کېږي وي او که په کور کېږي وي نو چې کله دا شهوت ورسره دے نو هغه له دې انکار کولې شي او خپل ځان معصوم جوړ کړي؟ کیدې شي ځینې کسان داسې وي چې هغوي له گناه ځان ساتلې شي خو ایا ټول انسانان داسې کولې شي؟ یا دا چې اکثره خلق خپلې غریزې ځپي؟ نو که دومره زیات انسانان په یوې ټولنې کېږي ژوند کوي او هغوي د شهوت له استعمالولو منعي کړو او له هغوي وغواړو چې خپل فطرت او سرشت سره مخالفت وکړي نو هغه بایدڅه وکړي؟ ایا بې له دې چې ټولنې سره خیانت وکړي بله کومه لاره هغه لپاره شته؟

آیا اسلام چې یو بشپړ دین دے، د انسان د ټولو مشکلاتو لپاره مناسب حل لري، خو یوازې دې مشکل لپاره یې څه حل نه دے بیان کړې؟ ولې نه، د دې مشکل حل لپاره یې هم متعه روا او مشروع کړې ده او هماغه شان چې حضرت امام علي عليه السلام وفرمایل: «که عمر متعه نه وي حرامه کړې نو بې له شقي او بد بخته کس به بل چا زنا نه کوله.» البته غېر

اسلامي ټولنو د دې مشکل حل په زنا کښې وليد نو هغوي زنا کول په هر ځاى کښې ازاده پرېښي ده!

هغه څه چې بيان شول يوازې د هغو مسافرانو مشکل نه دے چې کوم له خپل وطنه لري دي بلکې ډېر داسې خلق شته چې هغوي په خپل وطن کښې د واده کولو توان نه لري او دا د ښځې او سړي دواړو مشکل دے نو ښه که يو ځوان د اورډې مودې لپاره واده نه شي کولې نو که متعه ونه کړي نو بل به څه سره دې مشکل ته ځواب ورکوي؟ په تېره بيا قران مسلمانو سړو ته فرمائي: و لا تواعدوهن سرا^۱ له هغوي سره پتې وعدې او ژمنې مه کوئ. او د مسلمانو ښځو په حقله فرمائي: و لا متخذات اخدان^۲ [پاک لمنې چې] پتې دوستانې نه کوي!

خو څه چې دويم خليفه د خپل حراموالي په سپيناوي کښې بيان کړي چې متعه په دائمي واده کښې بدله کړي او له

۱. سوره بقره: ۲۳۵.

۲. سوره نساء: ۲۵.

دريو ورځو پس طلاق واخلي نو د دې کار دوه نتيجې کيدې شي: ورومبې دا چې دا فېصله د ښځې او سړي دواړو په اطلاع سره وي چې له درې ورځو پس به بيلېږي او دواړه په دې راضي وي نو دا هماغه متعه او عارضي واده دے.

دويم دا چې مېړه دا اراده لري خو دا خبره له ښځې پټوي نو دا کار له ښځې سره يوه دھوکه ده او د هغې سپکاو دے کيدې شي هغې له دغه سړي سره د دائمي واده په حقله توافق کړے وي خو سړي [له دريو ورځو وروسته د طلاق] نيت له ښځې څخه پټ کړے وي.

ښه نو اوس که دا ډول ودونه چې په ظاهر کښې دائمي دي خو په حقيقت کښې درې ورځنۍ وي وشي نو په معاشره کښې به د ښځو لپاره او د هغو مشرانو لپاره په چا اعتماد باقي پاتې شي؟^۱

---

۱. نن سبا په سعودي او نورو عربو هېوادونو کښې په وهابيانو او سنيانو کښې د «مسيار» په نامه دغه ډول ودونه رواج لري

يعنې له يوې ښځې سره دائمي نكاح وتړي او تر څومره مودې چې يې خوښه وي خوند ترې واخلي بيا ورته طلاق ورکړي. البته په دې نكاح كښې د سړي په ذمه د ښځې د نفقې په شان ذمه واريانې نه وي. دا بالكل د متعې نكاح يو بل شكل د ۷ خو په متعه كښې له نكاح نه مخكې طرفين وخت ټاكي او چې كله هغه وخت راشي نو د طلاق وركولو ضرورت نه وي او په خپله طلاق وشي خو په مسيار نكاح كښې چې كله د سړي زړه وغواړي كه هغه يو گڼنټه پس وي او څو ورځې، څو مياشتې او څو كاله پس وي. يعنې ښځه د سړي په رحم و كرم او طمه وي چې كله يې زړه مړيري او طلاق وركوي. هسې كه په غېر جانبدارانه سترگه دواړو نكاح گانو ته په غور وكتې شي نو په مسيار نكاح كښې يو ډول دهوكه او فرېب او د ښځې د انساني كرامت سپكاو ۷ ښكاري، ځكه چې سړي ځان سره په زړه كښې د طلاق يو وخت ټاكلې وي خو ښځه غريبه ترې نه وي خبر او هغه د دائمي نكاح په نيت وخت تېروي. خو په متعه نكاح كښې دواړو ته پته وي چې دا نكاح د څومره وخت لپاره ده او وخت د دواړو په خوښه او رضامندۍ سره ټاكل كيږي او څه دهوكه او فرېب پكې نه ښكاري.

په آخر کښې پکار دي ووايوو چې د دويم خليفه او د عمران له خبرو اترو او نورو هغو روايتونو څخه چې د حليفه نورې ويناوې په دې حقله رارسيدلې دي، څرگنديږي چې هغه ټول روايتونه چې د متعې د حراموالي په اړه له پېغمبر اکرم ﷺ نقل کړي شوي دي او د حديث او تفسير اصلي کتابونو ته رسيدلي دي هغه ټول دورغ او خپله جوړ کړي شوي دي او اکثر د دويم خليفه له خلافت نه پس جوړ کړي شوي دي، ځکه چې که کوم يو صحابي هم د هغه د خلافت په دوران کښې له پېغمبر اکرم ﷺ څخه داسې حديث لره چې هغه د متعة الحج يا متعة النساء په حقله د خليفه د مرضي او خوبښه تاييدولې، نو يقينا هغه به يې خلقو ته بيانول، ځکه چې د داسې حديث د پټولو څه دليل نه و بلکه د دويم خليفه تاييد او خوشحالول هم وو او که چېرې خليفه هم د خپل خلافت په دې پړاو کښې داسې حديث ليدلې وې نو خامخا به يې له هغه سره استدلال کوو او پخپله به يې په مسلمانانو دومره سختي نه کوله او مختلف سپيناوي به يې نه وړاندې کول بلکه د حديث په شتون سره به د سپيناوي هډو ضرورت نه پاتې کيده.

په دا ډول، د دویم خلیفه دوران ختم شو حال دا چې هغه خپل سیاسي مخالفان خپل او د هغو سا یې په سینو کښې خفه کړې وه هغه حتی د پیغمبر اکرم ﷺ د حدیث راویان به یې هم د حدیث له نقلولو منعې کول!

همدغه سیاست د دریم خلیفه د خلافت تر ورومیبو شپږ وکلونو پورې دوام لره او د متعې د منعې او حرام والي حکم ورو ورو په اسلامي ټولنه کښې خپور شو او پس له دې نوسل راغی چې د اسلام له تعلیماتو نه و خبر، مگر یوازې له هغو معارفو او تعلیماتو خبریدل چې خلفاء د هغه د تبلیغ خپرونې اجازه ورکوله، په راتلونکې برخې کښې هم دا موضوع خپرو.

۲- متعه د دویم خلیفه له خلافته وروسته

د دریم خلیفه د خلافت په نیمایي کښې د خلافت واکمن چارواکي په اختلافاتو کښې اخته شول او په دوو ډلو کښې تقسیم شول چې: بي بي عائشه، طلحه، زبیر او عمرو بن عاص او د هغوي منونکي په یوې ډلې کښې او د بني العاص او مروان او د هغه زامن او بلکې ټول بني امیه او د

هغوي منونکي په بله ډلې کښې شول. دا سياسي نښتې او لانجې د دې سبب شوې چې د مسلمانانو لپاره لاره خلاصه شي او نسبتا هغوي ته ازادي ملاؤ شي او د منعې کړې شويو حدیثونو يوه برخه خپره شي، چې خلق يې د خليفه په مقابل کښې راوستل، او د مسلمانو نوي نسل داسې خبرې او څيزونه واوريدل چې له دې وړاندې يې نه شول اوريدلې او داسې کارونه يې وليدل چې هرگز يې نه وو ليدلې، د متعې په حقله ځينې مخالفتونه په دې ډول دي.

۱- د عبدالرزاق په مصنف کښې له ابن جريح او هغه يې له عطا روايت کوي چې وې ويل: «وړومبڼے کس چې د متعې [عارضې واده] نوم مې ترې واوریده، صفوان بن يعلى و. وائي: هغه ما ته وويل چې په طائف کښې معاويه يوې بنځې سره متعه کړې ده خو زما د هغه کار خوښ نه شو. د ابن عباس خدمت ته ورغلو او دغه قصه مو ورته بيان کړه، نو هغه وويل چې هو، متعه حلاله او روا ده. راوی وائي: زما زړه په قراره نه شو همدغه وخت جابر بن عبدالله له سفره راغی مونږ ټول د هغه خدمت ته ورغلو خلقو له هغه پوښتنې کولې او د متعې خبره هم پکښې راغله، نو جابر په

ځواب کښې وويل چې هو مونږ د رسول الله ﷺ، ابوبکر او عمر په زمانه کښې «متعه» [عارضې نکاح] کوله او د عمر د خلافت په ورستيو کښې عمرو بن حريث يوې ښځې سره متعه وکړه او..... تر آخره پورې چې مخکښې بيان شو.^۱

۲- او هم دا رنگ د عبدالرزاق په مصنف کښې راغلي چې: «معاويه بن ابی سفیان طائف ښار ته له داخلېدو وروسته د ابن خضرمي ازادې شوې وينځې معانه سره متعه وکړه.» جابر وائي: «ما معانه د معاويه د خلافت په دوران کښې ليدلې وه او هغه ژوندۍ وه او معاويه به هر کال هغې ته تحفي او ډالۍ ليرلې ان تر دې چې په حق ورسیده.»^۲

۳- هم داسې په همدې کتاب کښې له عبدالله بن خيشم نه روايت شوه دے چې وې ويل: «په مکه ښار کښې يوه

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخونه ۴۹۲ او ۴۹۷، باب المتعه.

۲. هماغه، مخ ۴۹۹.

عراقي ښځه چې ډیره عبادت گزاره وه له خپل زوی ابو امیه سره اوسېده او سعید بن جبیر به د هغې کور ته زیات تگ راتگ کوؤ. وائي: «سعید ته مو وویل: ولې دې کور ته ډېر ځې راځي؟» سعید وویل: «ما له هغې سره متعه کړې ده.» وائي: سعید هغه ته ویلي دي چې: متعه «عارضی نکاح» د اوبو له څښلو هم زیاته جائزه او روا خبره ده.^۱

***

هو، له هماغه وخته د متعی «عارضی نکاح» د حلال والي خبرې شروع شوې او دا فتوې هم شروع شوې چې متعه حلاله ده، په مصنف عبدالرزاق کښې وائي: علي عليه السلام په کوفه کښې وویل: «که د عمر بن خطاب مخکښی نظریه او رائي نه وې نو ما به د متعی د تر سره کولو حکم ورکوؤ، نو بې له شقي او بدبخته به بل چا زنا نه کوؤ.»^۲

۱. هماغه، مخ ۴۹۲.

۲. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۰.

د طبري، نيشابوري، فخر رازي، ابی حيان او سيوطي په تفسيرونو کښې روايت کيږي چې يې وفرمايل: «که عمر متعه نه وي حرامه کړې نو بې له شقي او بد بخته کس نه بل چا به زنا نه کوله.»^۱

په تفسير قرطبي کښې روايت شوه دے چې ابن عباس وويل: «عارضی واده» متعه د خداے تعالیٰ هديه او ډالی ده چې خداے خپلو بندگانو ته بخښلې ده [خو عمر هغه منعې کړه] او که عمر دا حرامه نه وي کړې نو بې له شقي او بد بخته کسه به بل چا زنا نه کوله.»^۲

په مصنف عبدالرزاق، احکام القرآن جصاص، بداية المجتهد ابن رشد، درالمنثور سيوطي او د نهاية اللغة ابن

---

۱. تفسير طبري، ټوک ۵، مخ ۱۷؛ تفسير نيشابوري، ټوک ۵، مخ ۷؛ تفسير فخر رازي، ټوک ۳، مخ ۲۰۰؛ تفسير ابوحيان، ټوک ۳، مخ ۲۱۸؛ تفسير سيوطي، ټوک ۲، مخ ۴۰.
 ۲. تفسير قرطبي، ټوک ۵، مخ ۱۳۰.

اثير، لسان العرب ابن منظور، تاج العروس زبيدي په «شقي» مادي کښې روايت کيږي چې:

عطا وائي: وامو ورېدل چې ابن عباس ويل چې: «خدا ېو تعالیٰ دې عمر وبخښي! «متعه» يوازې د خدا ېو پاک يو رحمت دے چې د حضرت محمد ﷺ په امت يې نازل کړے دے خو [عمر دا ممنوع کړ] او که د عمر نهې کول نه وې نو بې له شقي او بد بخته کس به بل چا زنا ته ضرورت نه لرے.»^۱

په مصنف عبدالرزاق کښې د «رحمت» ټکي په ځا ې د «رخصت» ټکے دے او د حديث په آخر کښې د «شقا» ټکي په ځا ې «شقي» راغله دے. عطا وائي: قسم مې دې په

۱. احکام القرآن، جصاص، ټوک ۲، مخ ۱۴۷؛ تفسير سيوطي د ايت په تفسير کښې، ټوک ۲، مخ ۱۴۱؛ بداية المجتهد، ټوک ۲، مخ ۲۳؛ نهاية اللغة، ټوک ۲، مخ ۲۲۹؛ لسان العرب، ټوک ۱۴، مخ ۲۲؛ تاج العروس، ټوک ۱۰، مخ ۲۰۰؛ الفائق، زمخشري، ټوک ۱، مخ ۳۳۱. او هم دا راز مراجعه وکړئ دې کتابونو ته: تفسير طبري، ثعلبي، رازي، ابی حيان، نيشاپوري او کنز العمال.

پاک الله وي چې ته به وائي د هغه وينا اوس هم اورم چې ويل يې: «الاشقي» مگر بدبخته کس!

او د بداية المجتهد عبارت داسې دے چې: «و لو لا نهی عمر عنها ما اضطر الى الزنا الا شقي؛ که عمر متعه نه وي حرام کړې نو بې له شقي او بد بخته کس نه بل څوک به زنا ته نه مجبوریده.»

۷- هغه کسان چې عمر نه پس يې د متعې په حلالوالي تاکيد کوۍ

ابن حزم په خپل کتاب محلي کښې وائي: «پس له رسول الله ﷺ نه د بزرگوارو او غټو صحابه و يوه ډله د متعې په حلالوالي باقي پاتې شوه چې هغه دا ده: اسماء د ابوبکر لور، جابر بن عبدالله انصاري، ابن مسعود، ابن عباس، معاويه بن ابی سفیان، عمرو بن حريث، ابوسعید خدری او سلمه او معبد د امیه بن خلف زامن. جابر بن عبدالله د پېغمبر اکرم ﷺ او ابوبکر او د عمر د خلافت تر ورستیو پورې د متعې (د حلالوالي) په حقله له ټولو صحابه و روايت کړے دے.»

هغوي وائي چې: «عمر بن خطاب يوازې په هغه مورد کښې له متعې منعې کړې وه چې دوه عادل گواهان نه وي خو که چېرې دوه عادل کسان په دې کار گواه وگرځولې شي نو بيا هغه هم دا کار روا بللې دے.»

او بيا وائي: «له تابعينو هم، طاوس، عطاء، سعيد بن جبیر او د مکې ټول فقهاؤ - اعزها الله - د متعې په روا والي ټينگار کوه.»^۱

قرطبي په خپل تفسير کښې روايت کوي چې: «نکاح متعه [عارضې واده] يوازې عمران بن حصين، او د اهلبېتو عليه السلام څو نورو اصحابو حلاله کړې ده.» او وائي: ابو عمر وائي: «د ابن عباس ملگرو، که هغه د مکې وو او که د يمن وو،

---

۱. المحلي، ابن حزم، ټوک ۹، مخونه ۵۱۹ او ۵۲۰، مسأله ۱۸۵۴. نووي د صحيح مسلم په شرحه کښې هم، د ابن مسعود رائي او نظريه په ټوک ۱۱، مخ ۱۸۲، کښې راوړې ده.

ټولو «عارضی واده» د ابن عباس د نظریې مطابق روا
گڼه. ۱

ابن قدامه په مغني کښې وائي: «له ابن عباسه روایت شوې
دې چې هغه «متعه» جائزه گڼلې او ډېرو نورو صحابه څو او
عطاء او طاوس هم، همدغه عقیده لرله. ابن جریح څو په دې
اړه فتوا هم ورکړې او د متعي حلال والی یې د ابو سعید
خدری او جابرین عبدالله انصاري له قوله روایت کړې او
شیعه څو هم د هغوي پیروي کړې ده. ځکه چې یقیناً پېغمبر
اکرم ﷺ د دې کار اجازه ورکړې ده.» ۲

۸- د متعي په حرام والي کښې د دویم خلیفه پېروکار
او د هغوي اختلافات

د متعي په حرام والي عقیده لرونکو کښې یو کس عبدالله
بن زبیر دے. ابن ابی شیبې په خپل مصنف کښې له ابن
ابی ذئب روایت نقلوي چې وې ویل: «وامې وریدل چې ابن

۱. تفسیر قرطبي، ټوک ۵، مخ ۱۳۳.

۲. المغني، ابن قدامه، ټوک ۷، مخ ۵۷۱.

زبير وېنا کوله او ويل چې: «الا و انّ المتعة هي الزنا؛ خبر شئ چې «متعه» هماغه «زنا» ده.»^۱

بل کس د متعې د حرام والي حمايت کوونکې: ابن صفوان دے، د هغه حديث وروسته راځي.

بل کس: عبدالله بن عمر دے چې دوې نظريات لري چې تفصيل به يې وروسته راشي په دې اړه د دويم خليفه د پېروکارو او مخالفانو تر مينځ لانجې او نښتې راپېښې شوې چې له هغو ځينو ته اشاره کوو:

الف- د موافقانو او مخالفانو تر مينځ اختلاف

د متعې د «حلال والي» په اړه، ابن عباس او د مخالفانو يوې ډلې لکه ابن زبير، تر مينځ لانجې او مناظرې شوې دي چې تفصيل يې لاندې بيانوو.

مسلم په خپل صحيح کښې او بيهقي په خپل سنن کښې له عروة بن زبير روايت نقلوي چې وې ويل: په مکه کښې

۱. مصنف ابن ابی شیبہ، توک ۴، مخ ۲۹۳، فی نکاح المتعة و حرمتها.

عبداللہ بن زبیر پاڅېد او وې ویل: «هغه خلق چې خداے د هغوي زړونه د هغوي د سترگو په شان رانده کړي دي هغه کسان دي چې د متعې په حلال والي فتوې ورکوي!» - عبداللہ ابن عباس ته یې اشاره کوله چې هغه وخت هغه په سترگو معذور ؤ. ابن عباس د هغه په ځواب کښې وویل: تہ یو سپک سرے یی! قسم په خداے چې: متعه د امام المتقین (مراد یې پیغمبر اکرم ؤ) په زمانه کښې حلاله وه.» ابن زبیر وویل: «خپله دا کار وکړه په خداے مې قسم وي چې که داسې وکړې [متعه وکړې] نو په خپلو کاینو سره به دې سنگساروم.»

ابن شهاب وائي: «خالد بن مهاجر بن سيف ما ته خبر راکړ چې زه له یو کس سره ناست ؤم چې بل کس هغه ته راغے او د متعې حکم پوښتنه یې ترې وکړه هغه د دې کار د تر سره کولو حکم ورکړ. نو ابو عمره انصاري هغه ته وویل: لږ رو!

هغه وويل: ولي؟ قسم په خدا ۾ چې د امام المتقين په زمانه کښې مو دا کار تر سره کړم دے.»^۱

له سعيد بن جبیر روايت نقلوي چې وې ويل: «وامې وربدل چې عبدالله بن زبیر خطبه لوستله او په ابن عباس يې د متعې د حلالوالي په وجه نيوکه او اعتراض کوه، او د هغه تحقير او سپکاو ۾ يې کوه.» ابن عباس وويل: «که رښتيا وائي نو له خپلې مور پوښتنه وکړه.» عبدالله له خپلې مور وپوښتل نو ځواب يې واوریده چې هو، ابن عباس رښتيا وائي همداسې وو.» ابن عباس وويل: «که وغواړم نو د قربشو د داسې کسانو نومونه به واخلم چې د متعې په وسيله دنيا ته راغلي دي.»^۲

۱. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۲، حديث ۲۷، باب نکاح المتعة؛

سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۵؛ په مصنف عبدالرزاق کښې د ابی

عمره انصاری احتجاج، ټوک ۷، مخ ۵۰۲.

۲. شرح معانی الآثار، طحاوی، باب نکاح المتعة....

خرگنده ده چې دا خبرې اترې بايد، په مکه کښې د عبد الله بن زبير د حکومت وخت کښې تر سره شوې وي کوم وخت چې د جمعې او د جمعې نمونځ په بيت الله الحرام کښې ادا کېده، او قوي گومان کيږي چې دا خبرې اترې هم د جمعې د خطبې په مينځ کښې شوې وې او زياتره مسلمانانو به اوريدلې وي، ځکه چې زمونږ په نظر ابن عباس داسې کس نه و چې هغه د عبدالله بن زبير په نورو جلسو او وېناو کښې شتون لره، بې د جمعې له نمانځه چې په هغه کښې گډون ته مجبور و.

او دا هم، په بشپړه توگه روښانه ده چې د زبير زوې او د هغه واکمنه ډله يعني د خلافت واکمنې ډلې له رسول الله ﷺ څخه د متعې په حراموالي هېڅ ډول سند او حديث يا تائيد نه لره، که چېرې ورسره وې نو هغوي به د ابن عباس د پريکنده او مضبوط دليل (چې ويل يې متعه د رسول الله ﷺ په زمانه کښې حلاله وه او خلقو کوله، په وړاندې، هغه سره استناد او استدلال کوه).

خو، د واکمنی ډلې، چې تر اوسه پورې هم د زور په بنیاد «متعہ حج او متعہ نساء» حرام بلې په خلاف، د متعې د حلالوالي عقیده لرونکو تل بلکې کله چې یې فرصت په لاس راغلی د پیغمبر اکرم ﷺ په سنتو سره یې په هغوي استناد او استدلال کړی دے او خپل دلیلونه یې بیان کړي دي او هیڅ کله یې هم له زوره کار نه دے اخیستے او منطق او عقل یې نه دے پرېښے.

په صحیح مسلم او مسند احمد بن حنبل او طیالسي او سنن بیهقي او خو نورو کتابونو کنبی له ابی نضره روایت نقل شوی دے چې وائی: « جابر بن عبداللہ سره ؤم چې یو سرے هغه ته راغے او وې ویل چې: ابن عباس او ابن زبیر د «متعہ حج او متعہ نساء» په حقله اختلاف کړے دے.» جابر وویل: «مونږ ټولو به هغه (متعې) د پیغمبر اکرم ﷺ په

زمانه کښې کولې بيا عمر و چې مونږ يې له متعې منعي
کړو او بيا مونږ نه ده کړې.»^۱

په بل روايت کښې وائي: «جابر ته مو وويل: ابن زبېر
«عارضې واده» ممنوع او ابن عباس د هغه د کولو حکم
ورکوي.» جابر وويل: «حديثونه زه نقلوم مونږ به د
پېغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې متعه کوله. کله چې د عمر
خلافت شروع شو نو هغه خطبه ورکړه او وې ويل: خداي د
خپل پېغمبر ﷺ لپاره چې خه وغوښتل حلال کړي او قران
په خپلو ځايونو او مقامونو کښې نازل شوي دے خو اوس
مهال تاسو خپل «حج» له خپلې «عمرې» جدا کړئ او له
ښځو سره له (عارضې) و دونو ډډه وکړئ که داسې کس يې

۱. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۳، حديث ۱۴۰۵، باب نکاح المتعة؛
مسند احمد، ټوک ۱، مخ ۵۲، په عبارت کښې لږ شان اختلاف
سره او ټوک ۲، مخونه ۳۲۵ او ۳۲۳، کښې يې خلاصه؛ سنن
بيهي، ټوک ۷، مخ ۲۰۶؛ شرح معاني الأخبار، مخ ۴۰۱ او کنز
العمال، ټوک ۸، مخونه ۲۹۳ او ۲۹۴.

ما ته راوسته چې هغه متعه کړې وي نو زه به هغه سنگساروم.»^۱

دا روایت په بیهقی کتاب کښې داسې راغلی دے: «مونږ د پیغمبر اکرم ﷺ او ابوبکر زمانه کښې «متعه» کوله. کله چې عمر بن خطاب خلافت ته ورسېد نو وې ویل: پیغمبر اکرم ﷺ هماغه رسول الله ﷺ او قرآن هماغه قرآن دے. او دا دوه «متعی» دي چې د پیغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې تر سره کیدې خو زه یې [اوس] ممنوع کوم او که چا تر سره کړې نو هغه ته به سخته سزا ورکوم چې له هغو دوو یوه «متعه نساء» ده که داسې څوک مو ولیدل چې یوې ښځې سره یې متعه کړې وي هغه به سنگساروم او په کانو کښې به یې ښخوم، بله متعه د حج «متعه» ده خپل حج له

۱. صحیح مسلم، مخ ۸۸۵، حدیث ۱۴۵، باب المتعة بالحج؛ مسند طیالسي، مخ ۲۴۷، حدیث ۱۷۹۲؛ احکام القرآن جصاص، ټوک ۲، مخ ۱۷۸؛ تفسیر سیوطي، ټوک ۱، مخ ۳۱۲؛ کنز العمال، ټوک ۸، مخ ۲۹۴؛ تفسیر فخر رازي، ټوک ۳، مخ ۳۲.

خپلې عمرې جدا کړې دې کار سره د تاسو حج او عمره بشپړېږي.»^۱

ب- د ابن عباس او نورو ترمينځ اختلاف

په مصنف کښې عبدالرزاق وائي: [ابن صفوان وويل: «د ابن عباس خو د زنا فتوا ورکوي.» ابن عباس وويل: «زه هيڅ کله د زنا فتوا نه ورکوم ايا د ابن صفوان، ام اراکه هيره شوې ده؟ قسم په خداي چي د هغې زوې د متعې پېداوآردې. نو آيا هغې چي د بني جمع د قبيلې يو سړي سره متعه کړې وه، ايا هغه زنا وه؟»^۲

۱. سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۲.

۲. مصنف د عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۴۹۸، باب المتعة. له دې جملې «د جمع يو سړي» څخه د ابن عباس مراد، سلمة بن اميه دے. په عبارت کښې صفوان نوم راغلي چي سم يې ابن صفوان دے. لکه څنگه چي په دويم روايت کښې راغلي دے، ځکه چي صفوان وړاندې له دې په مکه کښې په حق رسيدلې ؤ او د متعه په حقله د ابن عباس □ بحثونه او مناظرې د عبدالله ابن زبير په زمانه کښې وې.

په بل روایت کښې راغلي دي چې طاووس وائي: ابن صفوان وويل: «ابن عباس د زنا فتوا ورکوي»^۱ راوي وائي: ابن عباس له متعې څخه د پېدا شويو څو کسانو نومونه واخېستل خو زما يوازي د معبد بن اميه نوم ياد دے.^۱

معبد سلمه بن اميه څوک دے؟

په يو روایت کښې مو وليدل چې ابن عباس وويل: «امير المؤمنين عمر په دې کار (د متعې په حرام والي) ام اراکه وهڅوله. هغه يوه ورځ بهر راووته حال دا چې حامله وه عمر له هغې علت وپوښتئ. هغې ځواب ورکړ چې سلمه بن اميه بن خلف هغې سره متعه «عارضې نکاح» کړې ده.» په همدې خاطر کله چې ابن صفوان د ابن عباس نظر او خبره غلطه او ناخوښه وگڼله، نو ابن عباس ورته وويل چې: له خپل تره پوښتنه وکړه.^۲

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۴۹۹.

۲. هماغه.

د ابن حزم په جمهوره انساب کتاب کښې راغلي دي چې: «د امیه بن خلف جحمی څو بچیان په دې نومونو، علی، صفوان، ربیعہ، مسعود او سلمة لرل چې معبد بن سلمه د همدې سلمة بن امیه بن خلف زوے ؤ او د مور نوم یې ام اراکه وه، چې سلمه د عمر په خلافت یا د ابو بکر □ د خلافت په زمانه کښې له هغې (ام اراکه) سره متعه وکړه او له دې متعی یې معبد بن سلمه وزیږېد.»^۱

لیکوال وائي: «زما په نظر صفوان بن امیه د همدې ابن صفوان پلار دے او چونکه صفوان د سلمة بن امیه ورور ؤ، نو ځکه ورته ابن عباس وویل چې: «له تره دې پوښتنه وکړه!» او دا یې هم ورته ویلي وو چې: آیا ام اراکه دې هېره شوې ده؟ قسم په خداے چې د هغې زوے یعنی معبد بن سلمه د ابن صفوان د تره زوے له همدې متعی «عارضی واده» څخه دنیا ته راغله دے نو ایا هغه زنا کړې ده؟ او

۱. جمهوره انساب، ابن حزم، مخونه ۱۵۹ - ۱۶۰.

کوم کسان چي د متعي پيداوار دي هغه بي وشمپرل، نو دا «معبد» بي هم په هغوي کنبی حساب کړي.»

ج- له ابن عباس سره د عبداللہ بن عمر اختلاف

د متعي په حقله، له عبداللہ بن عمر مختلف روايتونه رارسيدلي چي ځيني پکي په دا ډول دي:

احمد بن حنبل په خپل مسند کنبی له عبدالرحمان بن نعيم اعرجي روايت نقلوي چي وې ويل: ابن عمر سره ؤم چي يو سړي له هغه نه د متعي په اړه پوښتنه وکړه، عبداللہ غصه شو او وې ويل: «قسم په خداي چي مونږ د پېغمبر اکرم ﷺ په زمانه کنبی زنا کار او بدکاره نه وو...»^۱

۱. مسند احمد، ټوک ۲، مخ ۹۵، حديث ۵۲۹۴ او ټوک ۲، مخ ۱۰۴، حديث ۵۸۰۸؛ مجمع الزوائد، ټوک ۷، مخونه ۳۳۲ او ۳۳۳. او هم دا رنگ په ټوک ۴، مخ ۲۲۵ کنبی، له ابن عمر روايت نقلوي چي: له هغه د متعي په حقله پوښتنه وشوه، هغه وويل: حرامه ده. ورته وويل شول چي: ابن عباس خو متعه حلاله کنبی. هغه وويل چي: قسم په خداي چي ابن عباس خبر دے چي

عبدالرزاق په مصنف کښې وائي: «ابن عمر ته وويل شول چې: ابن عباس خو د متعي [عارضې واده] اجازه ورکوي.» هغه وويل: «گومان نه لرم چې ابن عباس داسې ووائي.» وويل شول: «قسم په خدايې چې داسې وائي.» عبداللّه وويل: «آگاه او خبر شئ! چې قسم مې دې په خدايې وي چې هغه د عمر د خلافت په وخت کښې داسې نشو ويلې، او عمر ته په کلکه له دې کاره منعې کولې او زه متعه «زنا» گڼم.»^۱

د ابن ابی شيبه په مصنف او په درالمنثور، او سيوطي کښې روايت نقل شوې دې چې: «له عبداللّه بن عمر نه د «متعه نساء» [عارضې واده] په حقله پوښتنه وشوه، وې ويل: «حرامه ده.» ورته وويل شول چې: «ابن عباس خو د متعي

پېغمبراکرم په خيبر کښې هغه ممنوع کړې ده او مونږ خو زناکار نه يو. د مجمع الزوائد ليکوال وائي: طبراني دا روايت نقل کړې چې سند کښې منصور بن دینار ضعيف کس دے. ليکوال وائي: څرگنده ده چې هغه د ابن عمر حديث تحريف کړې دے.

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۲.

په حلالوالي فتوا ورکوي. «وې ويل: «نو بيا دا خبره يې ولي د عمر په زمانه کښې نه کوله؟»^۱

په سنن بيهقي کښې د «حرام» ټکي نه وروسته وائي: «عمر بن خطاب که په دې خاطر څوک نيولې وې نو هغه به يې سنگسارولې.»^۲

۹- په ورسره وختونو کښې د متعې په حقله د خلفاؤ د مکتب د پيروکارو په موقف کښې بدلون

لکه څنگه چې مو وليدل چې د ابن زبېر تر حکومته پورې، د متعې د حراموالي په اړه د خلفاؤ د مکتب د پيروکارو د دريغ او موقف محور او چورليز زور او طاقت ؤ. د دې مکتب پيروکارو له دې وروسته خپل موقف بدل کړ او د جعلي حديثونو جوړولو او تحريفولو ته يې مخه کړه. چې څو نمونو ته يې اشاره کوو:

۱. مصنف ابن ابی شيبه، ټوک ۴، مخ ۲۹۳. تفسير سيوطي،

ټوک ۲، مخ ۱۰۴، حديث ۵۸۰۸.

۲. سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۲.

الف- په سنن بیهقي کښې وائي: ابن عباس د متعې «عارضې واده» په حالوالي فتوا ورکوله خو د علم خاوندانو د هغه دا کار (محکوموه) او هغه یې ملامتوه خو ابن عباس به له دې خبرو لاس نه اخیستو او هغوي ته نه تسلیمده ان تر دې چې یو شاعر د هغه دغه فتوا په خپلو شعرونو کښې وستایله:

«يا صاح هل لك في فتيا ابن عباسٍ

هل لك في ناعمٍ خودٍ مُبتَلِّةٍ

تكون مثواك حتى مصدرُ الناسِ»

وائي: «د علم خاوندانو چې کله دا شعرونه واوریدل نو له «متعه» یې بیزارې نوره هم زیاته شوه او هغه یې یو ناخوښ کار وبله»^۱.

د عبدالرزاق په مصنف کښې له زهري روایت نقلوي چې وې ویل: «کله چې شاعر دا شعر ووايه چې: يا صاح هل لك في

۱. سنن بیهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۵.

فتيا ابن عباس، نو پوهانو دا کار «عارضی واده» نور هم، کرکجن او منفور وبله»^۱.

په دې روایت کښې راغلي چې: «ابن عباس هېڅ کله هم د متعې د «حلالوالي» په اړه غلې پاتې نه شو. حتی چې د خلقو او د شاعرانو ملامتیا هم هغه له دې کاره منعې نه کړي.»

ب- تیر روایت یې تحریف کړ او د سعید بن جبیر له قوله یې داسې نقل کړ چې هغه ویلي دي چې: «ابن عباس ته مو وویل: ایا پوهیږې چې څه فتوا د ورکړې ده؟ ستا فتوا خلقو لري لري ځایونو ته رسولې ده او شاعرانو د هغه په حقله شعرونو لیکلي دي!»

وې ویل چې: «څه یې ویلي دي؟» ورته مو وویل:

«ویلي یې دي چې:

قَدْ قُلْتُ لِلشَّيْخِ لَمَّا طَالَ مَجْلِسُهُ

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۳.

يا صاح هل لك في فتيا ابن عباس

مولوي ته مو وويل چې ولي د وينا

اوږده كړه

يا د ابن عباس فتوا درله! بس او كافي نه وه؟

ابن عباس وويل: «انا لله وانا اليه راجعون قسم په خدا ۱

چې ما په دې اړه فتوا نه ده ورکړې او دا مو اراده هم نه وه

کړې ما خو يوازې متعه دومره حلاله کړې چې لکه څنگه

خدا ۱ په پاک په خپل کتاب کښې له «مردار او وينې او د

خنزير له غوښې» حلاله کړې ده.»^۱

د ابن قدامه په مغني کښې راغلي دي چې وائي: هغه (ابن

عباس) پاڅېد او وې ويل چې: «متعه [عارضې واده] هم

لکه د مردار او وينې او د خنزير غوښې هومره (د ضرورت

په وخت) حلاله وي، خو د متعې د حلالوالي په باب د

پېغمبر اکرم ﷺ اجازه په يقيني توگه نسخ شوې ده.»^۲

۱. سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۵.

۲. مغني ابن قدامه، ټوک ۷، مخ ۵۷۳.

په دې روایت اعتراض

د متعې د «حلالوالي» مخالفانو، د سعید بن جبیر له قوله د دې روایت په نقلولو کښې له یو بل مخکې شوي خو دا خبره یې هېره شوې ده چې سعید بن جبیر هماغه کس ؤ چې په مکه مکرمه^۱ کښې یې متعه [عارضې واده] کړې وه. او دا یې هم هېر شوي دي چې د ابن عباس ملګري که هغه د مکې اوسیدونکي وو او که د یمن، ټولو د متعې په روا والي کښې د ابن عباس پیروي کړې ده او متعه یې روا ګڼله.^۲ او که ابن عباس چې دا فتوا بدله کړې وې نو د هغه ملګري لکه عطاء او طاوس او داسې نور ملګري به یې په دې عقیدې او نظریې باقی نه پاتې کېدل.^۳

هیشمی په مجمع الزوائد کښې د دې حدیث له ناسموالي پرده اوچته کړې ده او وائي: «د دې حدیث په سند کښې

۱. مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۴۹۶ ته مراجعه وکړئ.

۲. تفسیر قرطبي، ټوک ۵، مخ ۱۳۳ ته مراجعه وکړئ.

۳. مغنی ابن قدامة، ټوک ۷، مخ ۵۷۱ ته مراجعه وکړئ.

حجاج بن ارطاة راغلمې او هغه يو د هوکۀ باز سرے دے».۱ او په تهذيب التهذيب کښې د هغه د ژوند په ليک کښې ليکي چې: «هغه له يحيى بن ابى كثير او مکحول - حال دا چې هيڅ يې هم ترې نه دي اوريدلي - روايتونه ترې نقل کړي دي، نو حديث پيژانده کسانو ځکه دا يو مدلس او د هوکۀ باز سرے بللمې دے چې د هغه په ټولو حديثونو کښې څه نه څه زياتر موجود دے».

ابن مبارك وائي: حجاج به فريبکاري او د هوکۀ کولې او مونږ لره به يې له عمرو بن شعيب او له عزمي متروک حديثونه نقلول.

يعقوب بن ابى شيبه وائي: «د هغه [حجاج] احاديث هوائي، سست او گډ وډ وو».۲

ج- ترمذي او بېهقي له موسى بن عبیده او هغه له محمد بن کعب او هغه يې له ابن عباس روايت نقلوي چې هغه ويلې

۱. مجمع الزوائد، ټوک ۴، مخ ۲۲۵.

۲. تهذيب التهذيب، ټوک ۲، مخونه ۱۹۶-۱۹۸.

دې چې: «متعه [ازدواج موقت] يوازې د اسلام په وروميو وختونو کښې وه او هغه هم داسې چې کله يو سره به ناپيژانده وطن ته ننوته نو هغه چې خومره موده هلته تيرولې نو يوې ښځې سره به يې متعه کوله او هغې ښځې به د دې سړي سامانونه له ځان سره ساتل چې په سوداگري کښې کامياب شوې، ان تر دې چې دا ايت نازل شو: ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾؛^۱ مگر په خپلو مېرمنو او وينځو» ابن عباس وويل: له دې دوو لمنو پرته، نورې حرامې دي.»^۲

په دې حديث اعتراض

د دې حديث په سند کښې موسیٰ بن عبيده نومې کس د ۷ چې په تهذيب التهذيب کښې د هغه په حقله وايي: «احمد

۱. سوره مؤمنون: ۲.

۲. سنن ترمذی، ټوک ۵، مخ ۵۰، باب نکاح المتعه؛ سنن بیهقی،

ټوک ۷، مخ ۲۰۲.

وائي: «د هغه حدیثونه مردود او ناپیژندلي دي.» او زما په نظر د هغه د روایت او حدیث نقلول جائز نه دي. ځکه چې هغه ډېر غلط او ناخوښ حدیثونه نقلوي»^۱.

د دې حدیث په متن کښې راغلي دي: «عارضی واده او متعه د اسلام په وړومبېو وختونو کښې وه ان تر دې چې دا ایت نازل شو: ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ...﴾ او له دې دوو لمنو پرته، نورې حرامې دي.»

زه نه پوهیږم؛ که دا د ابن عباس وېنا وي، نو بیا ولې د ایت د نازلېدو څخه نیمه پېړۍ وروسته، کله چې یې عبداللّه بن زبیر سره بحث او مباحثه کوله او د متعې په حلالوالي یې تاکید کوه؟ له دې نه بېر مگر متعه او «عارضی واده» د واده مصداق نه دے څه؟ او بله دا چې که چېرې دا حدیث صحیح وي او ابن عباس د دې ایت له نازلېدو څخه وروسته د رسول د خدا م ﷺ په زمانه کښې خپله فتوا پرېښې وي، نو بیا کوم وخت علي ﷺ هغه ته چې یې د «متعه» په

۱. تهذيب التهذيب، ټوک ۱۰، مخونه ۳۵۶-۳۶۰.

بارہ کنبی نرمی کولہ وفرمایل: «تہ یو خود پسندہ سرے بی؟»^۱

د- لہ جابر بن عبداللہ بی روایت کرے دے چہ وی ویل: «کومو بنخوسرہ مو چہ متعہ «عارضی وادہ» کرے وہ لہ ہغوی سرہ بھر راوتو نو پیغمبر اکرم ﷺ ولیدو او وی فرمایل: «ترقیامت ورخے پورے دوی پہ تاسو حرامی دی.» نو لہ دی وروستہ ہغوی لہ مونہ سرہ خداے پہ امانی وکرہ او لہ ہمدی املہ ہغہ خاے د جدائی خاے ونومول شو، حال دا چہ لہ دی ورا ندی ہغہ خاے د پیوستون خاے و.»^۲

د دی حدیث اشکال

ہیشمی وائی: «دا روایت لہ طبرانی خخہ پہ اوسط کنبی راوړل شوے دے او د دی حدیث پہ سند کنبی، صدقہ بن

۱. دا روایت بہ پہ راتونکی برخو کنبی پہ صحیح حدیثونو کنبی ذکر کرو.

۲. مجمع الزوائد، توک ۴، مخ ۲۲۴؛ فتح الباری، توک ۱۱، مخ ۳۴.

عبداللہ دے چې احمد بن حنبل د هغه په حقله وائي: «هغه هيڅ ارزښت نه لري او د هغه ټول حديثونه مردود او ناپيژاندي دي.» او مسلم [د صحيح مسلم ليکوال] د هغه په حقله وائي: «د هغه حديثونه د منلو نه دي.»^۱

ليکوال وائي: «د حديث په متن کښې راغلي دي چې جابر له رسول الله ﷺ روايت کړے دے چې هغه حضرت وفرمايل: «دوي د قيامت تر ورځې پورې حرامې دي.» حال دا چې په صحيح او متواترو حديثونو کښې له جابره روايت نقلوي چې هغه ويلې دي چې: «مونږ به د پيغمبر اکرم ﷺ او ابوبکر او عمر په زمانه کښې، متعه کوله، ان تر دې چې عمر، د عمرو بن حريث د کار په وجه مونږ له دې کاره منعې کړو.»

ه- بيهقي په خپل سنن او هيثمي په مجمع الزوائد کښې له ابوهريره روايت نقلوي چې هغه ويلې دي چې: «له رسول

۱. د احمد او مسلم قول مو په تهذيب التهذيب، ټوک ۴، مخ ۴۱۶، کښې د صدقه له شرح حاله نقل کړي.

اللهم ﷺ سره د تبوک د غزا په لوري روان شوو، او په «ثنية الوداع» کښې کوز شوو. پېغمبر اکرم ﷺ بنحې وليدې چې ژرېدې. وې فرمايل: «ولي ژاړئ؟» وويل شول: «دا هغه بنحې دي چې خاوندانو ورسره «متعه» عارضي واده اکرې و او اوس يې پريښې دي.» رسول الله ﷺ وفرمايل: «حرم او هدم المتعة النكاح و الطلاق و العدة و الميراث؛ و ادة، عدت او ميراث، «متعه» حرامه. يا نابوده. کړې ده.»

دا روايت په مجمع الزوائد کښې داسې دے: «رسول اللهم ﷺ ډيوې يې وليدې او بنحې يې وليدې چې ژرېدې.»^۱

د حديث اشکال

د دې حديث په سند کښې، مؤمل بن اسماعيل او ابو عبد الرحمن عدوي موجود دي چې په کال ۲۰۵ يا ۲۰۶ هجري کښې وفات شوي دي او په تهذيب التهذيب کښې

۱. سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۷؛ مجمع الزوائد، ټوک ۴، مخ ۲۶۴؛ فتح الباري، ټوک ۱۱، مخ ۷۳.

وايي چې: بخاري وائي: «د هغوي حديثونه منکر او ناپيژاندي دي.» او يوبل کس وييلي دي چې: «خپل کتابونه يې خاورو کښې ښخ کړل او بيا يې [بغير د ليکلواروايتونه نقلول. او په همدې خاطر د هغه غلطۍ او تيروتنې ډيرې زياتې دي، چې کله کله خو بايد اهل علم د هغه د حديث په حقله توقف وکړي (يعني هغه بالکل نقل نه کړي) ځکه چې هغه د موثقو او بااعتمادو کسانو له قوله نامعلوم او ناپيژانده حديثونه نقلوي (هغوي پورې تړي) او دا ډېره بده خبره ده ځکه چې که دا يې له ضعيفو او بې اعتمادو کسانو نقلولې نو څه بهانه به مونږ سره وه خو اوس خو يې پيژندل ډېر گرانيري.»^۱

وايو: «د حديث په متن کښې راغلي دي چې: «هغوي په ثنية الوداع کښې راکوز شول.» او ثنية الوداع لکه څنگه چې په معجم البلدان کښې راغلي دي، يوه سنگلاخه (دکانو تينگو لاره) ده چې ترې مدينه ښکاري او څوک هم چې له

۱. تهذيب التهذيب، ټوک ۱۹، مخونه ۳۸۰-۳۸۱.

مدينې، مکې ته ځې نو له دغې لارې به تيريري. او وائي: «صحيح دا ده چې دا د جاهليت [له اسلامه وړاندې] او زړه نامه ده او د دې د نوم اېښودلو سبب دا دے چې مسافران، هلته وداع او خداے په امانې کوي.»^۱

د دې خبرې تائيد کوونکے دا دے چې: کله پيغمبر اکرم ﷺ له مکې نه مدينې ته هجرت وکړ، نو د انصارو ښځې د هغه حضرت هرکلي او استقبال ته راغلې او دا يې ويل چې: «طلع البدر علينا في ثنيت الوداع»^۲ په ثنيت الوداع کې مونږ ته د څوارلسمې سپوږمۍ رانېکاره شوه.

په همدې وجه «ثنية الوداع» د جاهليت له وخته د خداے په امانۍ ځامو. او دا نوم له اسلامه مخکې وخت سره تړلے دے نه دا چې له وروسته وخت سره. له دې نه علاوه دا چې ولې يوزايې د متعې ښځې خداے په امانۍ لپاره بهر راووتې او د اوږد مهال واده ښځې رانغلې؟ د هغوي د ژړا

۱. معجم البلدان، ماده: ثنية الوداع ته مراجعه وکړئ.

۲. الروض المعطار، حميرى، ماده: ثنية الوداع ته مراجعه وکړئ.

وجه او سبب څه ؤ؟ د هغو ښځو خاوندان خو تل لپاره نه تلل؟

و- بيهقي له علي بن ابي طالب روايت كوي چې وې ويل: «رسول الله ﷺ له متعه [عارضې واده] څخه نهې كوله.» وائي: «موقتې واده يا متعه النساء هغو كسانو لپاره وه چې د نكاح كولو وس يې نه لره خو كله چې د واده او طلاق او عدت او ميراث حكم نازل شو نو د متعې حكم نسخ او ختم شو.»^۱

د دې حديث اشكال

د دې حديث په سند كښې موسي بن ايوب دے چې عقيلي هغه په كمزورو او «ضعفاء» راويانو كښې راروے دے او همدارنگ يحيي بن معين او ساجي هغه «منكر الحديث» بللے دے.^۲

۱. سنن بيهقي، ټوك ۷، مخ ۲۰۷.

۲. تهذيب التهذيب، د موسي بن ايوب د ژوند ليك، ټوك ۱، مخ ۳۳۲.

زۀ وایم: د دې حدیث په متن کښې علي ته نسبت ورکړې شوی دے چې هغه حضرت وفرمایل چې: «رسول د خداے ﷺ «متعه» ممنوع کړه»، حال دا چې هغه حضرت فرمائي: «که د عمر تېره رایه او نظریه نه وې نو ما حکم ورکوۀ چې متعه وکړئ نو پس له هغه به، بې له بدبخته او شقي کس بل چا «زنا» نه کوله.»

ز- بیهقي له عبداللہ بن مسعود نه روایت کوي چې وې ویل: «متعه منسوخ شوے ده او طلاق، مهر، عدت او میراث هغه نسخ کړې ده.»

په دې حدیث نیوکه

د دې حدیث په سند کښې یو کس حجاج بن ارطاه چې هغه له حکم او هغه د عبداللہ له ملگرو څخه دے چې پیژنگلي یې تېره شوه چې په حقله یې ویلي شوي وو چې: «هغه فریبکار دے او حدیثونه اخیستل ترې پرېښودې شوي دي او هغه په حدیثونو کښې له ځانه ورزیاتوي.» په دې سربېره مونږ نه پوهیږو چې حکم د عبداللہ له کوم یو ملگري روایت کړے دے؟

او په بل روایت کښې راغلي دي چې: «مونږ ځينو ملگرو له حکم بن عتيبه چې هغه له عبداللہ بن مسعود څخه» خو مونږ نه پوهیږو چې دا «ځینې ملگري او اصحاب» څوک دي، او حکم بن عتيبه چې په کال (۱۱۳ هجري) یا له هغه هم وروسته په حق رسیدلې دے او یوازې څو شپيته عمر یې لره هغه څنگه له عبداللہ بن مسعوده روایت نقل کړے دے حال دا چې هغه په کال (۳۲ هجرې) کښې وفات شوے دے؟^۱

په دې سربېره، د حدیث متن د متعې په حلیت کښې د عبداللہ بن مسعود له مسلم نظر او د دې ایت: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ إِلَىٰ أَجَلٍ﴾ په اړه د هغه له تفسیر او قرائت سره تضاد لري.^۲

۱. تقریب التهذیب، ټوک ۱، مخونو ۱۹۲ او ۴۵۹ ته مراجعه وکړئ.

۲. د «هغه کسانو چې د عمر نه پس یې د متعې په حلالوالي تاکید وکړ» برخې ته مراجعه وکړئ.

بله دا چې د حدیث په متن کښې: (ه- و- ز) راغلي وو یعني دا چې: «نکاح، طلاق، عدت او میراث، متعه [عارضی واده] حرامه یا نابوده او یا نسخ کړې ده.» د دې جملې مطلب دا شو چې، متعه «عارضی واده» له دائمی نکاح او ورسره تړلي څیزونو نه وړاندې په شریعت کښې راغلي وو او دا چې د اوږد مهاله واده تر راتلو پورې، متعه «عارضی واده» په شریعت کښې په ځای وه (برقراره وه) او د واده په سبب نسخ شوې ده نو د دې خبرې لازمه دا راځي چې، د پیغمبر اکرم ﷺ او د ټولو اصحابو وډونه وپرومې - یعني د دائمی واده د حکم د نازلیدو تر وخته پورې متعه او «عارضی وډونه» ووا!

ح- په مجمع الزوائد کښې له زید بن خالد جهنی روایت کيږي چې وائي: «زه او زما ملګري یوې نسجې سره د متعې کولو لپاره په سودا جوړولو وو چې یو بل سره راغی او مونږ ته یې وویل چې: «رسول الله ﷺ متعه «عارضی واده» حرام کړی دی، او هم دا رنگ د هر هغه حیوان

غوښه، چې وحشي وي او لسه وهي او کورنۍ خريې حرام کړي دي.»^۱

په دې حديث هم اعتراض

هيثمي وائي چې: «دا حديث له طبراني نقل شوی دے او په هغه سند کښې «موسی بن عبده ربذي» ضعيف راوي دے.»^۲ او د هغه د ضعف او کمزورتيا په حقله زمونږ نظر تېر شو.

د دې حديث له متن څخه داسې تر لاسه کيږي چې د دې روايت راوي د مکې فتحې په حقله د سبره جهني روايت او د خېبر په ورځ بل روايت گډوډ کړے دے او د حرامو غوښو ځناورو حکم يې ورزيات کړے دے او ټول يې په يو سند او يو ترکيب سره ذکر کړي دي.

۱. مجمع الزوائد، ټوک ۴، مخ ۲۲۲.

۲. هماغه.

ط- په مجمع الزوائد کتاب کښې له حارث بن غزیه روایت کوي چې وې ویل: «وامې ریدل چې پېغمبر اکرم ﷺ د مکې د فتحې په ورځ درې ځل و فرمایل چې: «ازدواج موقت یا متعه حرامه ده.»^۱

د دې حدیث مشکلات

هیشمې وائي چې: «طبراني دا روایت نقل کړې دے او په دې سند کښې اسحاق بن عبدالله بن ابی فروه شته.»^۲ او نورو حدیث پیژانده پوهانو د هغه په حقله ویلي دي چې: «د هغه نقل کړې شوي حدیثونه د منلو نه دي او هغه ناپیژانده روایتونه نقلوي، د هغه په حدیثونو سره استناد او استدلال نه کیږي او هغه یې پرېښی دے. او له هغه روایت نقلول روا نه دي او د هغه حدیثونه لیکلې نه شي وغېره...»^۳

۱. هماغه.

۲. هماغه.

۳. تهذیب التهذیب، ټوک ۱، مخ ۲۴۰، د اسحاق ژوند لیک.

ی، په مجمع الزوائد کتاب کښې له کعب بن مالک نه روایت کيږي چې وې ويل: «رسول الله ﷺ له متعه نساء [عارضی واده] نهې کړې ده.» هیشمی وائي: «طبراني دا روایت کړې دے او د دې حدیث په سند کښې یې یحییٰ بن انیسې راغلي دے.»^۱ او حدیث شناسو د هغه په حقله ويلي دي چې: «هغه یو بې اعتماد او ضعیف کس دے، د حدیث خاوندان د هغه حدیثونه نه لیکي او د هغه حدیثونه ډیر دروغ دي او نقلول یې ترک او پرېښودل شوي دي...»^۲

ک- بیهقي په خپل سنن کبریٰ کښې له عبدالله بن عمر روایت کوي چې وې ويل: «عمر پر منبر اوخته، د خداي له حمد او ثنا نه پس یې وويل: په هغو کسانو څه شوي دي چې متعې کوي، حال دا چې پېغمبر اکرم ﷺ له متعې نهې کړې

۱. مجمع الزوائد، ټوک ۴، مخ ۲۲۲، سره د راوي نوم.
 ۲. تهذيب التهذيب، ټوک ۱۱، مخونه ۱۸۳ او ۱۸۴ د یحییٰ بن انیسې د ژوند لیک.

ده، خبر شئ! که څوک يې د متعې کولو په وجه ماته راوستل نو زه به يې سنگساروم.^۱

د دې حديث اشکال

د دې حديث په سند کښې منصور بن دینار راغلی دے. او يحيى بن معين هغه په حقله وائي چې: «د هغه حديثونه ضعيف دي.» نسائي وائي: [د هغه حديث] ټينگ او د باور وړ نه دے. بخاري وائي: «د هغه په حديثونو کښې د بحث ځامه شته يعني خلل پکښې شته» او عقيلي هغه په «ضعيفو» راويانو کښې ذکر کړے دے.^۲

تر دې ځايه پورې مو هغه حديثونه بيان کړل چې د علم رجال پوهانو او د حديث پيژانندو کسانو د تعريف په مطابق د هغو حديثونو په سند اعتراض او اشکال و. په راتلونکې برخه کښې هغه حديثونه راوړو چې د خلفا د مکتب د

۱. سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۶.

۲. الجرح و التعديل رازي، ټوک ۴، ورومبي. برخه، مخ ۱۷۱؛ ميزان الاعتدال ټوک ۴، مخ ۱۸۴؛ لسان الميزان، ټوک ۶، مخ ۹۵.

پوهانو په نزد يا په صحاح سته کښې راغلي او يا د هغو د سندونو په سموالي کښې څه ضعف او اشکال نه لري او ټول اهل تسنن حديث شناس هغه مني.

ورومې حديث: په صحيح مسلم، سنن نسائي، بيهقي او د عبدالرزاق په مصنف^۱ کښې له شهاب زهري او هغه يې له عبدالله او حسن څخه چې د محمد بن علي زامن دي او هغو يې له خپل پلار چې هغه له علي بن ابي طالب اوريدلي چې ابن عباس ته يې ويل: «ته ډېر خود پسنده سرې يې! رسول الله ﷺ د فتح خيبر په ورځې له متعې [عارضې واده] او د کور ساتلي خړه له غوښې خوړلو څخه نهې کړې ده.»^۲

دا روايت په هم دې سند سره، د عبارت لږ شان اختلاف سره، په صحيح بخاري، سنن ابي داود، ابن ماجه، ترمذي،

۱. دا عبارت د مصنف د.

۲. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۷، باب نکاح المتعة؛ سنن نسائي، باب تحريم المتعة؛ سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۱؛ مصنف عبدالرزاق، ټوک ۷، مخ ۵۰۱؛ مجمع الزوائد، ټوک ۴، مخ ۲۲۵.

دارمي، موطأ مالك، مصنف ابن ابی شيبه، مسند احمد بن حنبل او طيالسي او خو نورو کتابونو کښې هم، راغلې د.

دويم حديث: له ابوذر روايت کيږي چې وې ويل: «عارضی واده» يا متعه زمونږ لپاره يعنې د رسول الله ﷺ د اصحابو لپاره يوازې درې ورځې حلاله وه او بيا پېغمبر اکرم ﷺ

۱. صحيح بخاري، ټوک ۳، مخ ۳۲، باب د خيبر غزا او ټوک ۳، مخ ۱۲۴، باب نهی رسول الله عن نکاح المتعة اخيرا، او باب لحوم الحمر الانسيه، ټوک ۳، مخ ۲۰۸ او ټوک ۴، مخ ۱۳۵، باب الحيلة في النکاح؛ سنن ابی داود، ټوک ۲، مخ ۹۰؛ سنن ابن ماجه، ټوک ۱۳، حديث ۱۹۲۱؛ سنن ترمذي، ټوک ۵، مخونه ۴۸ او ۴۹؛ موطأ مالك، مخ ۵۴۲، حديث ۴۲، له باب نکاح المتعة؛ مصنف ابن ابی شيبه، ټوک ۴، مخ ۲۹۲؛ سنن دارمي، ټوک ۲، مخ ۱۴۰؛ مسند طيالسي، حديث ۱۱۱؛ مسند احمد، ټوک ۱، مخونه ۷۹ او ۱۳۰ او ۱۴۲ او فتح الباری، په تير شويو بابونو کښې.

ترې نهېي وکړه او هغه يې حرامه کړه.^۱ او دا چې وې ويل:
«عارضې نکاح» زمونږ د ويرې او د جنگ (وختونو) لپاره
وه.^۲

درېم حديث: په صحيح مسلم، سنن دارمي، ابن ماجه،
ابي داود او نورو کتابونو كښې له سپره جهنې، چې د مكې د
فتحي په ورځ له پيغمبر اکرم ﷺ سره ؤ، روايت كوي چې
وې ويل: «په مکه كښې مو پينځلس ورځې تېرې كړې.
پيغمبر اکرم ﷺ مونږ ته اجازه راكړه چې متعه «عارضې
واده» وكړو. زه او زمونږ يو خپلوان بهر وتوو زه لږ ښكلې
او زما ملگرې ښكلې نه ؤ. مونږ دواړو سره يوه يوه عبا
(يمني خادر) وه زما خادر زور او زما د تره د زوې خادر
نوم ؤ، د مكې كوزه او يا پاس لوري ته روان وو چې يوه
ښكلې پېغله راسره مخامخ شوه هغې ته مو وويل چې ايا په
مونږ دواړو كښې يو كس سره متعې ته تياره يې؟ وې ويل

۱. سنن بيهقي، ټوك ۷، مخ ۲۰۷.

۲. هماغه.

چي په مهر کنبي څه راکوي؟ مونږ دواړو خپل ځادرونه وربښکاره کړل نو هغې ځادرونو ته کتل نو زما ملگري ورته وويل چي زما ځادر نوے او د دة ځادر زور دے نو هغې ورته ځواب ورکړ چي د دة ځادر هم کوم عيب نه لري. او دا خبره يې درې يا دوه ځله تکرار کړه نو بيا مې هغې سره متعه وکړه. او زه په مکه کنبي ؤم چي پيغمبر اکرم ﷺ متعه حرامه کړه.»^۱

په بل روايت کنبي داسې وائي: «رسول الله ﷺ وفرمايل چي: «اے خلقو! ما په خپله تاسو ته د متعي د کولو اجازه درکړه خو اوس خداے تعالیٰ هغه تر قيامت ورځې پورې په تاسو حرامه کړه.»^۲

۱. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۴، باب نکاح المتعه؛ مجمع الزوائد، ټوک ۴، مخ ۲۲۴؛ سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۲.
 ۲. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۵، سنن دارمي، ټوک ۲، مخ ۱۴۰؛ سنن ابن ماجه، مخ ۲۳۱، حديث ۱۹۶۲؛ طبقات ابن سعد، ټوک ۴، مخ ۳۴۵.

او په بل روایت کښې وائي: «ومې لیدل چې پیغمبر اکرم ﷺ د رکن [کعبه] او مقام [ابراهیم] تر مینځ ودرید او وې فرمایل چې.....»^۱

او په بل روایت کښې وائي چې: «رسول د خداي ﷺ د مکې د فتحې په کال کښې، چې کله مونږ مکې ته داخل شوونو حکم یې راکړ چې متعه وکړئ او لا په مکې کښې وو چې بیا یې له دې کار منعې کړو.»^۲

او په بل روایت کښې وائي: «ما د پیغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې د بني عامر د قبیلې له یوې ښځې سره متعه وکړه او دوه سره خادرونه مې ورله په مهر کښې ورکړل. او بیا

۱. صحیح مسلم، مخ ۱۰۲۵؛ مصنف ابن ابی شیبه، ټوک ۴، مخ ۲۹۲.

۲. صحیح مسلم، مخ ۱۰۲۵؛ سنن بیهقی، ټوک ۷، مخونه ۲۰۲ او ۲۰۴.

پېغمبر اکرم ﷺ مونږ له متعې [عارضې واده] منعې کړو. ۱

او په بل روایت کښې وائي: «رسول الله ﷺ د مکې د فتحې په موقع له «متعه نساء» [عارضې واده] څخه نهې وفرمايله. ۲»

او په بل روایت کښې وائي: «رسول الله ﷺ له «متعه» نهې وکړه او وې فرمايل چې: «متعه له نن ورځې نه تر قيامته پورې حرامه ده. ۳»

او په سنن ابی داود او بيهقي کښې له ربيع بن سبره روایت کوي چې وې ويل: «گواهی او شهادت ورکوم چې پلار مې

۱. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۷؛ سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۵.
۲. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۸؛ مصنف ابن ابی شيبه، ټوک ۴، مخ ۲۹۴.
۳. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۷ او له زياتې شرحې او تفصيل سره په مصنف عبد الرزاق، ټوک ۷، مخونه ۵۰۶؛ سنن بيهقي، ټوک ۷، مخ ۲۰۳.

دا حديث نقلوه چې، رسول د خداى ﷺ د «حجة الوداع»
 (د خپل عمر ورستې حج) په موقع متعه ممنوع كړه.^۱
 څلورم حديث: په صحيح مسلم، مصنف ابن ابى شيبه،
 مسند احمد بن حنبل او داسې نورو كتابونو كښې له سلمه
 بن اكوع روايت كوي چې وې ويل: «رسول الله ﷺ په
 «اوطاس» كال كښې متعه او عارضې واده يوازې درې
 ورځې ازاد او حلال كړې ؤ او بيا يې هغه ممنوع كړ.»^۲

۱۰- د دې حديثونو علتونه او اشكالات

۱. د امام علي عليه السلام په حديث كښې چې د حديثو اهمو
 كتابونو لكه صحاح سته او مسانيد او سنن او مصنفاتو

۱. سنن ابى داود، ټوك ۲، مخ ۲۲۷، باب نكاح المتعة؛ سنن
 بيهقى، ټوك ۷، مخونه ۲۰۴ او ۲۰۵؛ طبقات ابن سعد، ټوك ۴،
 مخ ۳۴۸.

۲. صحيح مسلم، مخ ۱۰۲۳، حديث ۱۴۰۵؛ مصنف ابن
 ابى شيبه، ټوك ۴، مخ ۲۹۲؛ مسند احمد، ټوك ۴، مخ ۵۵؛ سنن
 بيهقى، ټوك ۷، مخ ۲۰۴؛ فتح البارى، ټوك ۱۱، مخ ۷۳.

نقل کړې دے او مونږ هم هغه، له څوارلسو سرچینو راوړه نو په دې کښې بیان شوي دي چې پېغمبر اکرم ﷺ په خیبر غزا کښې «دوه څیزونه» حرام کړل: الف: نکاح متعه [عارضی واده]؛ ب: د کورني خړه د غوښې خوړل.

په خیبر کښې د متعې د حراموالي په اړه دا یوازنی حدیث دے، حال دا چې په خیبر کښې د کورني خړه د غوښې حرامیدل په څو حدیثونو کښې راغلي دي، چې په هغو نورو حدیثونو کښې یوازې د خړه د غوښې حراموالي څخه پرته د متعې ذکر پکښې نیشته. په راتلونکې برخې کښې دا دوه ډوله حراموالي جاجوو:

الف- په خیبر کښې د متعې حراموالی

د پېغمبر اکرم ﷺ لخوا، په خیبر کښې د متعې «عارضی واده» حراموالی، د هغې ورځې د تاریخي حقیقت او واقعیت سره سمون نه لري. لکه چې څو پوهان په دې حقله روښانه بیان لري لکه ابن قیم.

ابن قیم د خپل کتاب زاد المعاد «د متعې د حراموالي وخت» برخه کښې وائي: «په فتح خیبر کښې یو صحابي هم

يهودي ښځو سره متعه وټه كړه، او په دې اړه يې له پيغمبر اکرم ﷺ اجازه هم وانه خپسته، او هيجاهم د خيبر غزا په حقله د متعې روايت نقل كړې نه دے، او بالكل په دې غزا كښې د متعې د ترسره كولو يا د حراموالي په اړه چا خبره نه ده كړي.»^۱

او وائي: «په خيبر غزا كښې هډو مسلمانانې ښځه نه وه، او كه كومې ښځې موجودې وې هغه يهودې وې، او له يهودې ښځو سره د متعې كولو حلالوالې تر هغې ورځې پورې ثابت نه دے، بلكې يوازې د خيبر د فتحي كولو نه پس وو چې خداے له هغوي سره واده كول حلال كړل او په سورة مائده ايت (۵) كښې يې وفرمايل:

﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ... وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ
وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾

۱. زاد المعاد، ټوك ۲، مخ ۱۵۸، باب: د متعې د حراموالي د وخت بحث.

”نن ورخ تاسو ته ٽول پاک (خیزونه) حلال شول... او د هغو کسانو خواږه چي کتاب ورته ورکړې شوي دے (بي له حلالې شوې غوښې) تاسو ته حلال دي او ستاسو خواږه هغوي ته حلال دي او (حلالې دي ستاسو لپاره) پاک لمنې اصیلې (آزادې) مؤمنانې ښخې او پاک لمنې ښخې له هغو کسانو چي له تاسو وړاندې ورته کتاب ورکړې شوي و په دې شرط چي ورته خپل مهرونه ورکړي...“

او دا حلال والي د پېغمبر اکرم ﷺ د ژوند په ورستيو کلونو او د «حجة الوداع» نه پس په هماغه کال کښې و. نو يهودو ښخو سره د واده کولو روا والي، د خيبر د فتح په وخت ثابت نه دے.

ابن حجر د تېر حديث په شرح کښې، د «غزوه خيبر» په حقله وايي: «د فتح خيبر وخت، د متعي «عارضې واده»

۱. زاد المعاد، ټوک ۲، مخ ۲۰۴، باب: في اباحة متعة النساء ثم تحريمها.

خاے نه و. ځکه چې په خېبر غزا کښې هېڅ کومه متعه نه ده شوي.»^۱

هغه د همدې حديث په شرح کښې «په وروستيو کلونو کښې د پېغمبر اکرم ﷺ لخوا د متعې د حراموالي په باب کښې له سهيلي نقلوي چې هغه وائي: «د دې حديث يو مشکل دا دے چې وائي: له متعې «عارضې واده» منعې کولو وخت فتح خيبر دے، او دا هغه څيز دے چې هېڅ يو سيرت ليکونکې يا راوي دا خبره په رسميت نه پېژني.»^۲

ابن حجر همدا رنگ د ابن قيم وېنا چې مخکې تېره شوه - نقل کړې ده.^۳

دا د خيبر د غزا په وخت د متعې د حراموالي په اړه حديثونه او څيړنه وه.

ب- په خېبر کښې د کورني خړه د غوښې حراموالې

۱. فتح الباري، ټوک ۹، مخ ۲۲.

۲. فتح الباري، ټوک ۱۱، مخ ۷۲.

۳. فتح الباري، ټوک ۱۱، مخ ۷۴.

ابن حجر له ابن عباس څخه روایت نقلوي چې هغه به د کورني خرونو د غوښې د حلالوالي لپاره په دې ایت سره استدلال کوه:

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا﴾؛

"وايه څه چې په ما وحي شوي هيش حرام نه وينم..."^۱
ليکوال وائي: ممکنه ده چې د کورنيو خرونو د غوښې خوړلو څخه د رسول الله نهي کولو مراد يوازې د خيبر کورني خرونه وي، او دا حکم د څو علتونو په وجه وي چې په لاندینيو حديثونو کښې راغلي دي:

په صحيح بخاري کښې ابی اوفي روایت کوي چې وائي: «په غزوه خيبر کښې وړي شوو، په داسې حال کښې چې ديگونه په اور باندې پراته او خوتېده او غوښه پخېدو ته نژدې وه د رسول الله منادي (وياند) غږ وکړ: «د دې خرونو غوښه ونه خورئ او ټوله وغورځوئ.» ابن ابی اوفي وائي:

۱. فتح الباري، ټوک ۱۲، مخ ۷۰، د لحوم الخيل باب.

«مونږ ته وويل شول چې پېغمبر اکرم ﷺ د دغو خرونو له غوښې څخه ځکه منعې کړو چې د دوي خمس نه و ورکړې شوي. ځينو نورو هم وويل چې: «رسول الله ﷺ ځکه د خرونو د غوښې له خوړلو منعې وکړه چې هغوي به نجس او ککړ څيزونه خوړل (نجاست خوار وو)».^۱

او همدا رنگ ښايي چې د حراموالي سبب هغه څه وي چې ابو داؤد د خپل سنن په خراج کتاب کښې په «تعشیر اهل الذمه» باب کښې له عرباض بن ساريه سلمی^۲ روايت کړي

۱. صحيح بخاري، د لحوم الخيل باب؛ شرح فتح الباري،
ټوک ۹، مخ ۲۲.

۲. ابو نجیح، عرباض بن ساريه سلمی، له هغې لوري ۳۱
حدیثونه له رسول الله ﷺ روايت نقل کړي دي. چې د - بخاري
او مسلم - د کتابونو نه بغير د نورو ټولو صحاحو ليکوالانو دا يو
ديرش حدیثونه ذکر کړي دي. هغه په ۷۵ هجري کال کښې يا د
زېږد زوې په فتنې کښې په حق ورسېد په دې حقله مراجعه
وکړئ کتاب: اسد الغابه، ټوک ۳، مخ ۳۹۹؛ جوامع السيره،
مخ ۲۸۱؛ تقريب التهذيب، ټوک ۲، مخ ۱۷.

چې هغه ويېلي دي چې: «په خېبر کښې راکوز شوو او ټول اصحاب له پېغمبر اکرم ﷺ سره وو او د خېبر مالک يو سرکښ او بدخويه سره و رسول الله ﷺ ته يې مخ کړ او ورته يې وويل: «اے محمد! آيا تاسو لره روا ده چې زمونږ خرونه حلال کړئ او زمونږ ميوې وخورئ او زمونږ ښځې ووهئ؟» رسول الله ﷺ په قهر شو او ورته يې وفرمايل: «اے د عوف زويه! په خپل اسب سپور شه او غږ وکړه چې: «خبر شئ زما باغ د هېڅ يو مومن لپاره حلال نه دے، او بل دا ووايه چې ټول د نمانځه لپاره راغونډ شئ.» وائي: «ټول راغونډ شول. پېغمبر اکرم ﷺ هغوي سره نمونځ تر سره کړ او پس له نمانځه يې وفرمايل: آيا تاسو دا سوچ او فکر کوئ چې پاک الله له هغو څيزونو بغير چې په قران کښې يې حرام کړي دي بل څه نه دي حرام کړي.؟ آگاه شئ چې تاسو ته مو موعظه وکړه او دومره څيزونه مو حلال يا حرام کړل چې په قران کښې دي يا له هغه هم زيات. خداے تاسو ته دا اجازه نه درکوي چې د اهل کتابو (يهوديانو) کورونو ته ننوځئ مگر د هغوي په اجازې سره، او د هغوي د ښځو د وهلو او د ميوو د خوړلو حق هم نه لرئ او دا حکم تر هغه

پورې ټينگ دے چې تر څو دوي تاسو ته ماليات او ټيکس درکوي.»^۱

د هغه څه په بنياد چې ابن ابی اوفي نقل کړي چې د پېغمبر اکرم ﷺ اصحابو د خېبر په غزا کښې د کورنيو خرونو له غوښې څخه د منعې کولو سببونه او لاملونه بيان کړي دي، او ځينې پکې پخپله د دې واقعې گواهان هم دي، هغوي ويلي دي چې: «د هغه حضرت د نهې کولو سبب دا ؤ چې د هغو خمس نه ؤ ورکړے شوے.» دا خبره هغه روايتونه - چې د خيانت او د هوکې په اړه راغلي هم تاييدوي. يا دا علت هم کيدې شي چې پېغمبر اکرم ﷺ د نورو خلقو د مالونو له لوتلو او غلا کولو څخه منعې کړې وي لکه څنگه چې په لاندیني حديث کښې ذکر شوے دے:

په سنن ابی داؤد کښې له يو انصاري نقل کوي چې وائي: «رسول الله ﷺ سره په يو سفر لار وو چې خلق ډېر سخت په تکليف کښې وو او سخت محتاج او اړمن شول، څو گډې

۱. سنن ابی داؤد، ټوک ۲، مخ ۲۴.

بې پېدا کړې او هغه بې لوت کړې زمونږ د خوراک ديگونه خوټکېدل چې پېغمبر اکرم ﷺ په داسې حال کښې چې په لاس کښې بې لېنده (کمان) وه راوړسېد او خپل کمان (لېندى) سره بې زمونږ دېگونه واپول بيا بې غوښه خاورو سره گډه وډه کړه او وې فرمايل: «غلا يا لوت کړې شوي خيزونه د مردار په څېر دي»^۱.

نورو هم (لکه چې تېر شول) وويل: «د کورني خرونو د غوښې حراموالي سبب دا ؤ چې هغو نجاست او ککړ خيزونه خوړل».

همدغه شان د متعې د حراموالي موضوع هم ده ځکه چې: عرباض بن ساريه نقل کړ چې هغه بدخويه او سرکش يهودي پېغمبر اکرم ﷺ ته شکايت وکړ او وې ويل چې: «آيا تاسو لپاره روا ده چې زمونږ خرونه حلال کړئ او زمونږ ميوې وخورئ او زمونږ نسجې ووهئ؟» او رسول الله ﷺ ټول راغونډ کړل او هغوي ته بې وفرمايل چې: «تاسو لپاره روا

۱. سنن ابې داود، ټوک ۳، مخ ۲۲، باب (فى النهى عن النهى).

نۀ ده چې د اهل کتابو (يهوديانو) کورونو ته د هغوي له اجازې بغير ننوځئ. او د هغوي د بنځو د وهلو او د هغوي د ميوو د خوړلو حق هم نه لري. دا حکم تر هغه وخته پورې دے چې ترڅو دوي ماليات (ټېکس) او نور کوم حقوق په غاړه لري، هغه ادا کوي.»

په همدې وجه په دې اړه د پيغمبر اکرم ﷺ نهې کول هم، يوازې د اهل کتابو د بنځو له وهلو څخه نهې کول وو چې هغوي جزیه او ماليات ورکول. او له متعې [عارضې وادۀ] منعې کول نۀ وو.

د خېبر د غزا واقعه همداسې وه لکه چې تېره شوه خو د متعې د حراموالي موافق کس يو روايت جوړ کړے او د هغه نسبت يې امام علي ﷺ ته د هغه د نمسيو له قوله ورکړے دے چې امام علي ﷺ ابن عباس ته (چې د متعې د روا والي عقیده لرونکے دے) وفرمايل چې: «تۀ يو خود پسند او خودخواه سپے يې»، او هغه ته يې وويل چې پيغمبر اکرم ﷺ په خېبر غزا کښې له «متعه نساء» [عارضې نکاح] څخه نهې کړې ده، او همدارنگ د کورنيو

خرونو د غونبی له خورلو خخه هم، د دغه حدیث جوړونکي دا خبره هپره شوې وه چې امام علي عليه السلام هماغه کس دے چې فرمایل یې: «که عمر له متعی منعه نه وې کړي نو بې له بدبخته او شقي کس به بل چا زنا نه کوله.»^۱

د حبرانتیا خبره دا ده چې هغه دلته د امام علي عليه السلام د نمسیو له قوله د متعی د حراموالي نسبت هغه حضرت ته ورکړې دے او په همدې سند سره یې یو بل حدیث هم جوړ کړې دے او ویلي یې دي چې: «امام علي عليه السلام حکم ورکړ چې «حج» له «عمرې» جدا او بیل کړئ!» او بنکاري چې د دواړو حدیثونو جوړوونکے یو کس وي.

۲. د ابوذرغفاري حدیث (یعني دویم حدیث) هم همداسې دے چې دوي لکه څنگه مخکنی تیر شول له ابوذره روایت نقل کړے دے چې هغه ویلي دي چې: «متعہ حج یوازې د پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله سره خاص ؤ او د اصحابو لپاره دا اسانتیا وه (نه د نورو لپاره)» او د «متعہ نساء» [عارضی نکاح] په

۱. د دې سرچینې ذکر مو وړاندې کړے دے.

حقله يې هم روايت نقل کړې دے چې: «عارضی نکاح يوازې د پېغمبر اکرم ﷺ د اصحابو لپاره، درې ورځې حلاله شوه او بيا رسول الله ﷺ له دې نهې وکړه.» او دا چې ابوذر ويلي دي چې: «متعه په دې وجه مونږ لپاره وه چې کله مونږ په خوف يا جنگ کښې وو.»

او د تعجب خبره دا ده چې د ابوذر د دواړو روايتونو په سندونو کښې، ابراهيم تيمي او عبدالرحمن بن اسود نومونه راغلي دي، د دې دوو روايتونو حالت بالکل د هغو دوو حديثونو په څېر دے چې پاس تېر شول او امام علي عليه السلام ته پکښې نسبت ورکړې شوې دے.

۳ او ۴. د سېره جهني روايت، صحيح هم هغه دے چې د بحث په شروع کښې مو له صحيح مسلم، مسند احمد بن حنبل او سنن بيهقي څخه نقل کړ چې: «د خداي گران رسول ﷺ هغوي ته اجازه ورکړه چې متعه وکړي او دا چې هغه د بني عامر د قبيلې له يوې ښځې سره متعه وکړه او خپل څادر يې ورته په مهر کښې ورکړ او درې ورځې له هغې سره و، بيا پېغمبر اکرم ﷺ وفرمايل چې: «دا متعه شوې ښځې (که د متعې موده يې پاتې

وي هم) ازادې کړئ» يعنې رسول الله ﷺ هغوي ته وفرمايل چې کومو ښځو سره مو متعه کړې ده له هغو جدا شئ او له مکې څخه بهر وتلو ته چمتو او تيار شئ. «څه موده پس» د دويم خليفه د کار سپيناوي کونکو» خپل فعاليت شروع کړ او د حديثونو د عبارتونو په بدلولو يې لاس پورې کړ او: «ليخل سبيلها؛ د هغوي لاره خلاصه پرېږدئ» جمله يې په: «انها حرام من يومکم هذا الی يوم القيامة؛ دوي په تاسو له نن ورځې نه تر قيامته حرامې شوې» جملې کښې بدله کړه او داسې نور يې هم بدل کړل چې دا وښيي چې متعه د مکې د فتحې په وخت کښې حرامه شوې ده [نه دا چې د دويم خليفه په حکم]. خو چونکه دا روايت له هغو نورو روايتونو سره چې د متعې په حرام والي دلالت کوي، تضاد لري - ځينې هغه روايتونه چې په واضحه توگه وائي چې متعه د مکې له فتحې نه مخکې په خيبر غزا کښې حرامه شوې وه او ځينې وائي چې حراموالی او حلالوالی دواړه د مکې له فتحې وروسته وو- چونکه هغوي خپل ځانونه په دې ژمن گڼي چې دا ټول روايتونه سم او صحيح دي نو دې ته ضرورت لري چې د دې تضاد ختمولو لپاره لاس پښې ووهي نو له همدې امله د پېغمبر اکرم ﷺ شريعت ته يې د داسې

څيزونونسبت وركړ چې سپيڅله اسلام له دې ډېر لوړ او مبرا دے، نو دا يې وويل چې: «متعه څو ځله نسخ شوې ده» د دې خبرې تفصيل داسې دے:

۱۱- د متعې د حكم، څو ځله نسخ كېدنه

مسلم په خپل صحيح كښې، په دې نوم: «د نكاح متعه باب او دا چې متعه حلاله شوه او بيا نسخ شوه، بيا حلاله شوه، بيا نسخ شوه، او له دې پس يې د نسخ كېدو حكم ترقيامتته پورې باقي پاتې شو.» يو عنوان لري.

ابن كثير په خپل تفسير كښې وائي: «شافعي او د عالمانو يوه ډله دا نظر لري چې متعه حلاله شوه او بيا يې حكم نسخ شو بيا حلاله شوه او بيا يې حكم منسوخ شو.»^۱

ابوبكر ابن عربي^۲ وائي: د متعې «عارضې واده» حكم دوه ځله «منسوخ» شو او بيا په بشپړه توگه حرامه شوه.»

۱. تفسير ابن كثير، ټوك ۱، مخ ۴۷۴، د دې ايت «فما استمتعتم

به... په تفسير كښې.»

۲. دهغه تفصيلي وينا مخكښې راځي.

زمخشري هم په خپل کتاب کشف کښې دې ته اشاره کړې ده.^۱

ځينو نورو وييلي دي چې: «متعه له دوو څلو نه زياته نسخ شوي ده.»^۲

د وروستۍ ډلې خبره حق ته نژدې ده ځکه چې د يو حکم د څو څلې نسخ کېدل که د حديثونو د تضاد د لرې کولو له امله ومنو نو بايد ووايو چې د متضاد حديثونو د شمير هومره، نسخ هم تکرار شوي دي. چې دا ډېر زياتيري او دومره ممکنه نه ده.

نو له دې امله يې هغه بيان سم او صحيح دے چې قرطبي يې د ابوبکر ابن عربي د وينا له نقلولو پس راوړے دے چې هغه وائي: «نور هغه پوهان او عالمان چې د متعې د حديثونو سندونه يې راټول کړي دي وائي: «دا حديثونه

۱. تفسير کشف، ټوک ۱، مخ ۵۱۹.

۲. ابن رشد د بداية المجتهد، ټوک ۲، مخ ۲۳ کښې وائي: پينځه ځله تکرار شوي ده.

تقاضا کوي چې د متعې «عارضې واده» حکم به اوۀ ځل حلال او حرام شوی وي. ځکه چې له ابن عمره څخه روایت نقل شوی دے چې د متعې خبره د اسلام په ورومیو وختونو کښې وه او سلمة بن اکوع روایت کړے دے چې د «اوطاس» د فتحې کال خبره ده او کوم روایتونه چې له علي سره منسوب شوي دي په هغو کښې د فتح خیبر ورځ راغلې ده او روایت ربیع بن سبرة د متعې حلیت «حلالوالے» د مکې له فتحې سره تړي. د دې روایتونو ټول سندونه په صحیح مسلم کښې راغلي دي. او له صحیح مسلم او د امام علي عليه السلام له قول نه بغير روایت کوي چې د متعې نهې په تبوک غزا کښې وه. په سنن ابوداود کښې له ربیع بن سبرة روایت کوي چې هغه، د متعې نهې په حجة الوداع کښې نقلوي، او ابن داود دا وروستے حدیث د دې باب ترټولو صحیح روایت گڼي. او عمرو له حسن روایت کوي چې، له هغه [حجة الوداع] وړاندې او وروسته حلاله شوې نه ده. دا وپنا د سبره له قوله هم نقل شوې ده او هم دا هماغه اوۀ

موردونه دي چې متعه پکې حلاله او بيا حرامه او بيا حلاله او .... شوې ده»^۱

***

په دا ډول، د خلفاؤ د مکتب پيروکارو په خپلو صحيح کتابونو کښې د روايتونو د سموالي ضرورت دې حد ته ورسوه چې ووائي: «د متعې [عارضې واده] حکم په اسلامي شريعت کښې خو ځله نسخ شوی دے.» او په دې حقله د ابن قيم خبره څومره مناسبه ده چې وائي: «يقيناً دا ډول نسخ په اسلامي شريعت کښې مخينه نه لري او دا ډول نسخ په اسلام کښې ناممکن دے.»^۲

او په دې اړه د ابوبکر ابن عربي خبره څومره ناوړه ده چې وائي: «په دې باب کښې [نسخ مکرر] خو ځله نسخ] د نسخ او منسوخ په حکمونو کښې د بشپړه استحکام تر څنګ په خپل ځای ثابت او ټينګ دے. او دا د دې شريعت له

۱. تفسير قرطبي، ټوک ۵، مخونه ۱۳۰ او ۱۳۱.

۲. زاد المعاد، ټوک ۲، مخ ۲۰۴.

عجائبو څخه د ۷ چې په دې شريعت کښې «نسخ مکرر» په ځلونو يو حکم منسوخ شي بيا راشي بيا منسوخ شي» واقع شي...»^۱

مترجم وائي: لکه د ماشومانو د لوبو په شان کله حلاله او کله حرامه ايا دا شريعت څه لوبه ده؟ نعوذ باللّٰه، بلکې ايا داسې عقیده لرل د خدا ۷ پاک له شان سره بنائې؟

په دې سربېره، نه پوهېږم چې په دې روايتونو کښې حتی يو روايت هم سم او صحيح وگڼو، حال دا چې په «تواتر» او په متواتره توگه له دويم خليفه نه نقل شوي چې هغه ويلي دي چې: متعتان کانتا على عهد رسول الله صلى الله عليه وآله أنا أنهي عنهما: متعة النساء و متعة الحج؛ دوه متعې د پېغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې روا وې خو زه [اوس] له هغو دواړو څخه نهې کوم او حراموم يې يوه: متعه نساء

۱. شرح ترمذی، ټوک ۵، مخ ۴۸-۵۱.

[عارضی نکاح] او بله متعه حج او په بل عبارت کېنې راغلي: «و احرّمهما؛ او دواړه متعې حراموم»^۱

څنگه ممکنه ده چې په دې روایتونو کېنې یو صحیح وي حال دا چې په صحیح کېنې له جابره نقلوي چې هغه وائي: «مونږ به د پیغمبر اکرم ﷺ او ابو بکر او عمر په زمانه کېنې متعه کوله؟»

او په بل روایت کېنې وائي چې: «مونږ به متعه کوله تر دې چې د عمر د خلافت آخري وخت شو وغېره...»

او په بل روایت کېنې وائي: «مونږ به د پیغمبر اکرم ﷺ او د ابوبکر په زمانه کېنې په مهر کېنې د لږ شان خرماو

---

۱. د دې روایتونو سرچینې د معالم المدرستین نومې کتاب د «متعه حج او متعه نساء» د بحث په وړومبېو کېنې ذکر شوي دي او هم دا رنگ زاد المعاد، ټوک ۲، مخ ۲۰۵ ته هم مراجعه وکړئ.

(کجهورو) او اوږو په ورکولو سره، «متعه» کوله ان تر دې چې عمر د عمرو بن حريث د کار په خاطر هغه ممنوع کړه.^۱ او دا به څرنگه ممکنه وي چې په پاس ذکر شويو روايتونو کښې دې يو هم صحيح وي او په خپله عمر او صحابيانو يا تابعينو د ابن زبير تر زمانې پورې هغه نه وي اوريدلې؟ او په دې موده کښې هيڅ يو مسلمان هم له دې خبر شوې نه وي؟ که چېرې دا حديثونه موجود وي نو خامخا به يې عمر له دې خبره او هغه سره به يې استدلال کوه حتی د خلافت سرمشريزې کميټې به د ابن زبير د خلافت تر وخته پورې دا خپرول او ورسره به يې استناد کوه مخصوصا هغه وخت به يې ورسره ضرور استدلال کوه کله چې د متعې د تحريم مخالفان لکه ابن عباس او جابر او ابن مسعود او داسې نورو کسانو د پېغمبر اکرم ﷺ سنت سره هغوي ته ځواب ورکوه او هغو يې محکومول، او نور کسان به يې په دې

۱. د دې روايتونو سرچينې د «له متعې څخه د عمر د تحريموالي اسباب» په بحث کښې تيرې شوې.

سنت گواهان گرځول لکه اسماء د ابن زبیر مور حتی امام علي عليه السلام او ابن عباس به په ډاگه ویل چې: «که عمر له متعی «عارضی واده» نهی نه وې کړې نو بې له بدبخته او شقی نه بل چا به زنا نه کوله.» او هیچا هم ونه ویل چې رسول د خدا ﷺ له دې نهی کړې ده.

هو، دومره منوو چې دا حدیثونه په ښه نیت سره جوړ کړې شوي دي او هغه دا چې د دویم خلیفه موقف تائید کړي او په هغه باندې د شویو اعتراضونو او نیوکو مخنیوي وکړي. بالکل هماغه شان لکه چې د حج له عمرې جدائی او یوازې حج تر سره کولو لپاره د حدیثونو جوړول هم په ښه نیت سره او له اعتراضونو څخه د مخنیوي په هدف سره جوړ کړې شوي دي. او دا بالکل د هغو حدیثونو په شان دي چې د قران د سورتونو د تلاوت د فضیلت لپاره، په ښه نیت او د ثواب حاصلولو په هدف جوړ کړې شوي دي!

حافظ نووي په خپل تقريب^۱ کښې وائي: «د حديثونو جوړونکي، خو ډلې لري چې پکې له ټولو خطرناکه او تاوان رسوونکې ډله هغه ده چې په ظاهره توگه زاهدان، عابدان او تارک دنيا دي او د هغوي د حديثونو جوړول هم د ثواب او خير خواهي لپاره دي او خلق هم د هغوي حديثونه، په هغوي باندې د باور او اعتماد په وجه قبلوي.»

نووي د تقريب په شرح کښې وائي: «له هغو حديثونو چې د خير خواهي او ثواب په نيت جوړشوي يو روايت دا دے چې وائي: حاکم په خپل سند سره له ابو عمار مروزي نقلوي چې، ابو عصمت، نوح بن ابي مریم ته وويل شول» تا څرنگه د عکرمه له قوله له ابن عباس د يو يو سورت د فضيلت په حقله دومره زيات روايتونه تر لاسه کړي دي، حال دا چې داسې هيڅ يو حديث هم د عکرمه له ملگرو سره نشته؟» هغه وويل: «ما وليدل چې خلقو د قران له تلاوته مخ اړولې دے او د ابو حنيفه او مغازي او ابن اسحاق فقهي ته يې

۱. تقريب النوى، د بناغلي حافظ محى الدين نووي کتاب دے.

مخه کړې ده نو په دې خاطر مې دا حدیثونه د ثواب حاصلولو لپاره جوړ کړل...»^۱

له «متعه حج او متعه نساء» څخه د دویم خلیفه د نهې کولو د موقف په تائید کښې جوړ شوي حدیثونه هم همداسې دي، په تېره بیا هغه حدیثونه چې له پېغمبر اکرم ﷺ څخه د متعې د نهې کولو په حقله نقل شوي دي چې زمونږ په نظر، د ابن زبیر له زمانې نه پس او د حدیث له کتابت څخه وړاندې جوړ کړې شوي دي، یعنی دغه حدیثونه د ورومې پېړۍ په آخر کښې او د دویمې پېړۍ په ورومیو وختونو کښې د دویم خلیفه د کار د سپیناوي په هدف جوړ کړې شوي دي.

هو، په هغوي کښې یو کس داسې حدیث جوړ کړ او وې ویل: «رسول الله ﷺ په خیبر غزا کښې له «متعه نساء» [له نسحو سره عارضې نکاح] نهی وکړه.» او بل وویل چې: «پېغمبر اکرم ﷺ د عمرې په قضیه کښې متعه حلاله او

۱. تدریب الراوي فی شرح نووي، سیوطي، ټوک ۱، مخ ۲۸۲.

بیا حرامه کړه.» او دریم وویل چې: «دا حکم «د مکې د فتحې په وخت «کښې ؤ.» او څلورم وویل چې: «د فتح «اوطاس» په کال کښې ؤ.» او پینځم وویل چې: «په غزوه تبوک کښې ؤ.» او شپږم کس وویل چې: «په حجه الوداع کښې ؤ.»^۱

نو دا ډول، په هغوي کښې هر یو غواړي چې ووايي چې د متعې: «حلیت او حرمت، په خاص زمان او مکان کښې سره یو ځای د پیغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې پېښ شوی دے، نو ځکه دویم خلیفه هم حرامه کړې ده.»

هو، دا حدیثونه یو بل سره تضاد لري او د خلفاؤ د مکتب پوهان د دې تضاد په لرې کولو پسې دي، خو د اسلامي شریعت له نیمگرتیا نه بېر بل څه عذر یې ونه موند، نو دا یې هم (نعوذ بالله) په پیغمبر اکرم ﷺ پورې وتړل، که څه هم، محمدي شریعت پورې یې دا تړلي وو خو بیا یې هم له

۱. ابن حجر په فتح الباری، ټوک ۱۱، مخ ۷۳، کښې، په دې ډول پرله پسې ذکر کړي دي.

هغه سره تمسک وکړ او وې ويل چې: «دا حکم دوه ځله حلال او دوه ځله نسخ شوی دے.» او وې ويل چې: «حلالېدنه او نسخ کېدنه له دې هم زیاته وه او اووه ځله تکرار شوې ده!»

هغوي د دغه ډول حدیثونو سموالی د ځانونو لپاره لازمي گڼه او په خپلودغو ویناوو یې تاکید کوه، خو د اسلام سپکاوي او توهین ته یې هیڅ پام نه کوه!

د خلفاؤ د مکتب عالمانو د دغو حدیثونو په وسیله، د متعې د حراموالي له تائیدولو څخه ډیرې گټې ترلاسه کړې دي. لکه هغه څه چې د یحییٰ بن اکثم^۱ او مامون تر مینځ د

۱. ابو محمد، یحییٰ بن اکثم مروزی، د اکثم بن صیفی اسدي زوي ؤ چې متوکل هغه ته د «قاضی القضاة» منصب او مقام ورکړ او د اسلامي هیواد د چارو اداره کول یې ورسپارلي وو هغه ته د لوط د قوم د بد عمل (بچه بازي) نسبت ورکړې شوی دے او یو شاعر د هغه په حقله ویلي دي چې: متی تصلح الدنيا و يصلح أهلها و قاضی القضاة المسلمین یلوط ترجمه: نړۍ او نړیوال به کله اصلاح او سم شي حال دا چې د مسلمانانو د

هجرت د دريمې پيړۍ په ورومبيو وختونو کښې تير شوي وو او ابن خلکان هغه د محمد بن منصور له قوله - په دا ډول نقل کړي دي، وائي: مونږ عباسي خليفه مامون سره د شام په لاره روان وو چې هغه حکم وکړ چې غږ وکړئ چې متعه حلاله ده، يحيى ابن اکثم ما ته او ابو العيناء ته وويل چې سحر وختي مامون ته ورشئ که د خبرو کولو فرصت درته ؤ خو خبره ورته وکړئ او که فرصت نه ؤ نو غلي شئ چې زه درشم، وائي مامون ته ورغلو وموليدل چې مسواک کوي او په غصې سره وائي: دوه ډول متعې د پېغمبر اکرم ﷺ او ابو بکر په زمانه کښې تر سره کيدې او زه له دواړو څخه نهې او منعې کوم! اے نهې کوونکيه: ته څوک يې، چې له

قاضيانو مشر لواط (بچه بازي) کوي او بل کس د هغه په حقله ويلې دي چې داسې قاضي ؤ چې زنا (بسخې سره زنا) يې د حد د اجرا لامل بلله خو لواط (بچه بازي) د هغه په نزد گناه هم نه وه هغه په ۱۴۲ هجري کال کښې مړ شو. وفيات الأعيان، ټوک ۵، مخونه ۱۹۷-۲۱۳.

هغه څه نهی وکړې چې پیغمبر اکرم ﷺ او ابوبکر تر سره کول؟

ابو العیناء ماته (محمد بن منصور ته) اشاره وکړه او وې ویل چې: څوک چې د عمر بن خطاب په حقله داسې وائي نو مونږ به څنگه هغه سره خبرې کوو؟ وائي مونږ صبر وکړ چې یحییٰ ابن اکثم راغی کنیناست او مونږ هم ورسره کنیناستېدو.

مامون یحییٰ ته وویل: «څه چل دے داسې گله وډ دې وینم؟»

یحییٰ وویل: دا خفگان مې د هغې پېښې په وجه دے چې په اسلام کنبې رامنځته شوې ده!
مامون وویل: کومه پېښه؟

یحییٰ وویل: د زنا د حلالوالي غږ (چې پروډ شپه تا حکم وکړ).

مامون وپوښتل: زنا؟

یحییٰ وویل: هو، متعہ (عارضی واده) هماغه زنا ده.

مامون وويل: دا چا ويلي دي (دا له کومې سرچينې وائي)؟
يحيى وويل: د خداى له کتابه او د پېغمبر اکرم ﷺ له
حديثه، خداى پاک فرمايلي دي چې:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ إِلَى قَوْلِهِ... وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ
حَافِظُونَ ﴿١﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ
غَيْرُ مُلْؤِمِينَ ﴿٢﴾ فَمَنْ أَبْغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْعَادُونَ﴾^۱

ترجمه: "بېشکه مؤمنان کامياب شول - تر دې ايت پورې -
هغه مومنان! چې خپلې لمنې (شرمگاه) له ککړتيا
ساتونکي دي!" «يوازې خپلو ښځو او وينځو سره کوروالى
کوي چې په دې کښې په هغوي هيڅ کوم ملامت نېشته، نو
څوک چې له دې بغير (له خپلو ښځو نه بغير) خواهش ولري

نو داسی کسان له حدہ تیریدونکی او تیری گردی! ۱
 بیای بی وویل: اے امیرالمومنین! ایا سرے د متعی د بنخی مالک جویری (یعنی هغه د کنیزی او وینخی په شان وی)؟ مامون وویل: نه، یحییٰ وویل: ایا د متعی بنخی ته ارث رسیری یا له هغی بل څوک ارث اخلی او اولاد بی هغه سره ترلی کیری یا د اولاد کوم شرطونه لری؟ مامون وویل: نه، یحییٰ وویل: نو څوک چی د دایم واده او د خپلی کنیزی (وینخی) له حدودو تیر شی په رنستیا چی تیری گردے.

بیای بی وویل: اے امیرالمومنین! دا زهري دے چی د محمد بن حنفيہ له دوو زامنو عبدالله او حسن بی او هغوي له خپل پلاره او هغه له علي بن ابي طالب روایت نقل کرے دے چی وی ویل: پیغمبر اکرم ﷺ ما (علي) ته حکم راکړ چی په اوچت او از او غر سره د متعی د ممنوعیت او حراموالي

۱. مخکنی تیر شول چی په مکتب اهلبيت کنبی د متعی او د واده اولاد تر مینخ هیخ فرق نشته.

اعلان وکړه او دا له هغه وخت نه پس وو چې د متعې د کولو حکم يې کړے و.

مامون مونږ (منصور او ابو العیناء) ته مخ کړ او وې ويل: له زهري دا حدیث، يقيني او صحيح دے؟ هو، يا اميرالمومنان! خو کسانو لکه مالک هغه نقل کړے دے. مامون وويل: استغفرالله. له خدايه بخښنه غواړم. اعلان وکړئ چې متعه حرامه ده او همدغه شان يې وکړ.

ابو اسحاق او مالکي مذهب فقيه، اسماعيل بن حماد بن زيد يوه ورځ د يحيى ابن اکثم ذکر وکړ او د هغه مقام او شان يې ډير لوړ بيان کړ او وې ويل: هغه په اسلام کښې داسې وخت تېر کړ چې بل هيچا داسې وخت نه دے تېر کړے او همدا ورځ يې ياد کړه چې مامون سره يې بحث کړے و^۱

۱. وفيات الأعيان، ټوک ۵، مخونه ۱۹۹ او ۲۰۰، خپرندويه مکتبه النهضه المصريه، چاپخانه مکتبه السعاده ميلادي کال ۱۹۴۹.

***

هو، د مکتب خلفاء عالمان د بحث او مناظرې په وخت دې په حدیث سره استدلال کوي خو کله چې د دویم خلیفه پرېکنده وېنا سره مخ شي نو بیا هغه هم مني، چې هو! هغه ویلي دي چې: (د پیغمبر اکرم ﷺ په زمانه کښې دوه متعې کېدې او زه له هغو دواړو نهې کوم او حرامې یې اعلانوم او د هغو کوونکو ته به سزا ورکوم) او بیا وائې چې خلیفه صیب اجتهاد کړی دے!!! له همدې امله که څه هم خداے تعالیٰ فرمایلي او د هغه گران رسول حضرت محمد مصطفیٰ ﷺ فرمایلي دي خو بیا هم، دویم خلیفه (د هغوي په مقابل کښې هم) اجتهاد کوي! ۱

﴿وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

۱. د ابن ابې الحدید معتزلي د نهج البلاغې شرحې، ټوک ۳، مخ ۲۶۳ ته مراجعه وکړئ.